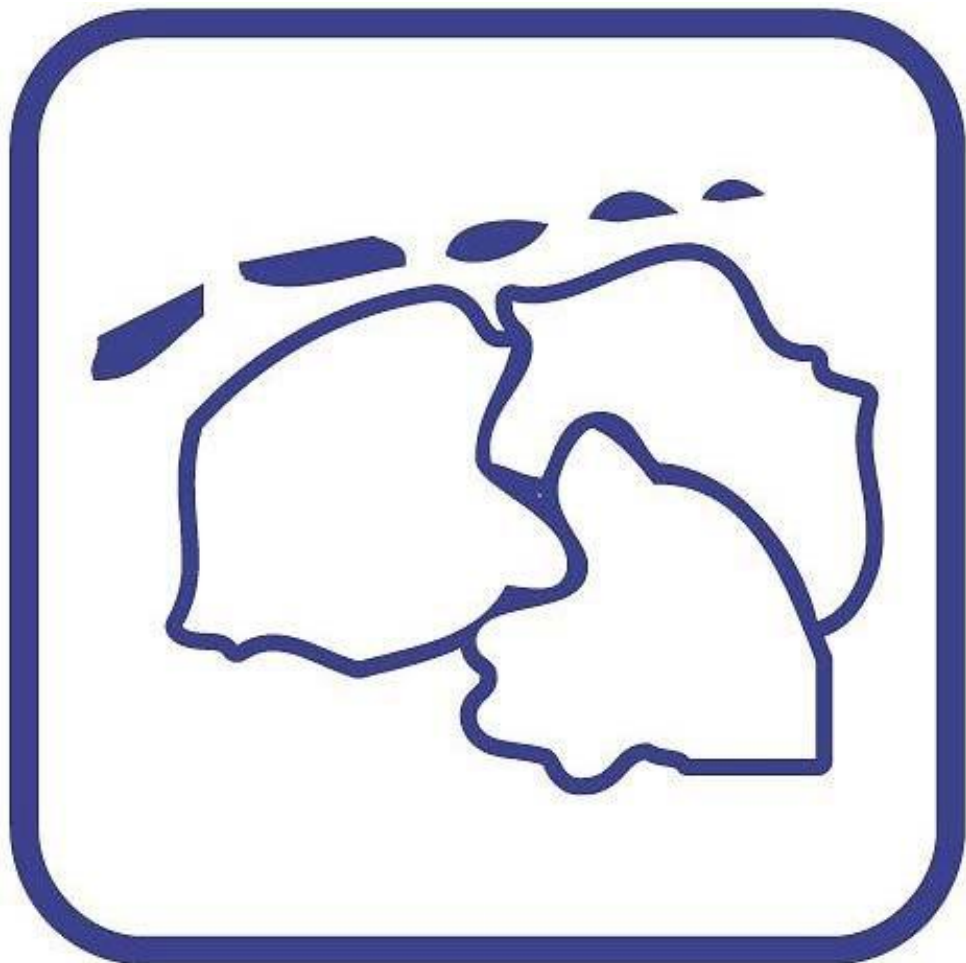

Jaarverslag 2021

Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2020 - 2023

Noord-Nederland

Voorwoord

Terugkijkend op 2021 zien we dat, net als in 2020, de maatschappelijke onrust volop aanwezig was, ook in de eenheid Noord-Nederland. Het opnemen van dit brede onderwerp in ons Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2020-2023 was vooral ingegeven door specifieke Noord-Nederlandse omstandigheden, maar kreeg in 2020 een landelijke en internationale dimensie. Dit was in 2021 ook het geval en zal met de huidige geopolitieke situatie in 2022 waarschijnlijk niet anders zijn.

Zo hadden we ook in 2021 te maken met de voortdurende pandemie en met verre gaande vrijheidsberkende kabinetsmaatregelen die tot veel beroering in de samenleving leidden. Opnieuw was het voorbereiden op (escalatie van) en het begeleiden van demonstraties voor alle partijen een van de belangrijkste opgaven: demonstraties tegen de corona-maatregelen, tegen de woningtekorten, de klimaataanpak en de tekortkomingen in de afhandeling van schadeclaims na aardbevingen. Enkele keren omvangrijk, vaker kleiner in omvang; soms met groot verzet (zelfs rellen), dan weer meer creatief of ludiek. Het meerjarig offensief om het letsel, de schade en de overlast bij de viering van de Jaarwisseling te verminderen en daarbij als één overheid op te treden heeft in 2021 een vervolg gekregen.

Wederom een jaar waarin samenwerken als één overheid van groot belang was en is; voor zowel het handhaven van de openbare orde, als die van de openbare veiligheid. En dan op een wijze waarbij goed contact met onze noordelijke inwoners behouden blijft. Want het wordt in toenemende mate belangrijk te onderkennen dat de relatie tussen de overheid en burgers onder druk staat. Dit alles heeft veel van ons gevraagd, tegelijkertijd mogen we concluderen dat de samenwerking, de alertheid en operationele voorbereiding en uitvoering met de nodige bestuurlijke noodmaatregelen hebben bijgedragen aan een goede aanpak ten gunste van onze inwoners.

Hiernaast hebben de afzonderlijke partners geïnvesteerd in versterking van de aanpak van ondermijning, maar ook gezamenlijk en met inzet van ons samenwerkingsverband RIEC Noord. Daar zijn ook in 2021 de intensiveringsgelden van het ministerie van Justitie en Veiligheid voor ingezet. Ook 'ondermijning' is een breed thema, u zult dat in dit jaarverslag herkennen in de verschillende invalshoeken van de versterking: vanuit geografie, vanuit doelgroepen of op specifieke onderwerpen.

Op het thema 'veiligheid en zorg' hebben we voor verschillende onderwerpen dankbaar gebruik kunnen maken van stimuleringsgelden. Ook is in alle provincies de wet verplichte GGZ ingevoerd, al geeft het ook zicht op verdere verbetering. De politie besteedt nog steeds zeer veel tijd aan personen met verward gedrag, de vraag is en blijft hoe we vat kunnen krijgen op de aantallen mensen die een hulpvraag bij de politie stellen en waar deze vraag bij zorg of sociaal domein zou moeten horen.

Het criminaliteitsbeeld is structureel veranderd. De klassieke/fysieke criminaliteit neemt verder af en de online criminaliteit verder toe. Online wordt steeds meer het nieuwe normaal. Dat vraagt van ons allen om te werken aan de cyberveiligheid, o.a. via de CCV-cyberwegaanpak. Maar we weten ook: we zijn er nog niet.

Hoewel dit jaarverslag geen dekkende weergave is van wat de partijen hebben gedaan - het bevat de noemenswaardige zaken - mogen we wel concluderen dat er het nodige is bereikt, ook in wederom een bijzonder jaar als dit.

April 2022,

Koen Schuiling,
Regioburgemeester

Diederik Greive,
Hoofdofficier van Justitie

Gery Veldhuis,
Politiechef

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Maatschappelijke onrust of verdeeldheid	4
1.1 Bronnen van onrust	4
1.2 Omgaan met ongenoegen	8
2. Ondernijende criminaliteit.....	11
2.1 Investing in versterking vanuit de partners.....	11
2.2 Investing in versterking op onderwerpen.....	12
3. Effectieve verbinding veiligheid en zorg	15
3.1 Inspanningen op versterken van verbinding	15
3.2 Inspanningen op de thema's.....	15
3.3 Veiligheid hulpverleners.....	22
4. Cybercriminaliteit.....	23
4.1 Cybersafety	23
4.2 Cyberveiligheid	25
4.3 Bestrijding online seksueel misbruik	26
5. Ontwikkelagenda's Opsporing en GGP	28
5.1 Ontwikkelagenda Opsporing	28
5.2 Ontwikkelagenda GGP 'Podium voor goed politiewerk'	29
Bijlage 1. Totstandkoming van het Jaarverslag	32
Bijlage 2. Lijst met afkortingen.....	33
Bijlage 3. Cijfers.....	34

1. Maatschappelijke onrust of verdeeldheid

1.1 Bronnen van onrust

In het Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2020-2023 is maatschappelijke onrust (bij overheidsbeslissingen) tot aandachtspunt benoemd: het heeft onze (integrale) aandacht¹. Het gaat om de problemen die de gaswinning in Groningen teweegbrengt^{2 3 4} en sinds enkele jaren ook de weerstand tegen grootschalige energiewinning op land en zoutwinning. We hebben gemerkt dat deze beslissingen vaak gepaard gaan met gevoelens van onmacht, discriminatie en/of uitbuiting, maar ook sociale tegenstellingen teweeg brengen tussen de groep die voordeel ervaart en de groep die nadeel ondervindt.

Een vooruitziende blik, zo bleek ook in 2021. We zagen demonstraties tegen woningtekorten, de klimaatpak en de tekortkomingen in de afhandeling van schadeclaims na aardbevingen. Ook incidenten met personen met verward gedrag vroegen aandacht. Daarnaast eiste – net als in 2020 – de handhaving van de frequent veranderende kabinetsmaatregelen om het Covid-19 virus te bestrijden veel aandacht en flexibiliteit van de politie, BOA's⁵ en toezichhouders⁶. Met het verlengen en verzwaren van de maatregelen nam ook het aantal en de hevigheid van de protesten hiertegen toe.

1.1.1 Demonstraties

Diverse gemeenten en de politie gaven blijk van grotere aantallen demonstraties in 2021, met in meerdere gevallen ((grote) vrees voor) openbare orde verstoringen. Steeds meer groepen in de samenleving lieten zich horen via demonstraties. Uitgangspunt in ons handelen hierbij is het faciliteren van het grondrecht om te demonstreren. In de meeste gevallen was een gesprek met de organisatoren voldoende om een manifestatie ordelijk te laten verlopen.

In sommige gevallen was meer nodig, soms in de vorm van begeleiding, van de gemeente en de politie – vaak ook van de ME (al dan niet op de achtergrond) –, soms in de vorm van een ingewikkeldere voorbereiding (bijvoorbeeld in die gevallen waarin de locatie van een demonstratie opzettelijk (laat) naar een andere gemeente werd verplaatst). Het driehoeksoverleg bepaalde de te treffen maatregelen, net als de voorwaarden en/of beperkingen van de demonstraties en de te hanteren beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen voor het optreden van de politie. Dit leidde in veel gevallen tot het opstellen van Wom-brieven, bestuurlijke noodmaatregelen (noodbevel, -verordening etc.) en het monitoren van signalen die duiden op mogelijke ordeverstoringen. Dit vroeg veel inspanningen van vooral de grote(re) gemeenten, het OM en de politie; de kleine(re) gemeenten kregen hier niet of nauwelijks mee te maken.

Vergeleken met 2020 hebben we in 2021 in veel mindere mate te maken gehad met boerenprotesten.

¹ Zie bijlage 1 voor de totstandkoming van het Jaarverslag 2021

² Gevolgen van bodembeweging voor Groningers; Ervaren veiligheid, gezondheid en toekomstperspectief 2016-2017. Uitgevoerd door Rijksuniversiteit Groningen, GGD Groningen en Onderzoek & Statistiek van de gemeente Groningen, in opdracht van de Nationaal Coördinator Groningen. 2018

³ Een veilig huis, een veilig thuis? Een kwalitatief onderzoek naar het welbevinden en de leefomgeving van kinderen en jongeren in het Gronings gaswinningsgebied. Zijlstra, E. et al., RUG, 2019

⁴ Literatuurstudie 0.1 Maatschappelijke Gevolgen Bodembeweging Groningen. Sociaal Planbureau Groningen, 2016

⁵ Zie bijlage 2 voor een verklaring van de gebruikte afkortingen

⁶ Handhaving niet alleen bij de Horeca, winkels, studentenwoningen en –ruimten, openbare ruimte, maar ook illegale feesten en samenkomsten in de natuur.

1.1.2 Bestrijding corona-pandemie

De voortdurende pandemie zorgde ook bij hulpverleningsinstanties, bedrijven en instellingen voor verhoogd ziekteverzuim. Naast de zorg om de zieken zelf, was er ook zorg om (heftige) reacties van naasten van deze zieken (bij ziekenhuizen bijvoorbeeld). Bovendien hebben we op meerdere plekken die een relatie hebben met de pandemie-bestrijding reacties op het kabinetsbeleid gezien. Zo waren er diverse demonstraties bij vaccinatie- en testlocaties, opvanglocaties voor besmette asielzoekers, vormen van agressie tegen personeel van de eerdergenoemde locaties, ziekenhuizen en ambulances. De gemeenten en de politie hebben, in samenwerking met de Veiligheidsregio's, intensief contact onderhouden en afspraken gemaakt met deze locaties, om de veiligheid van personeel, patiënten en demonstranten te waarborgen.

De aanhoudende en frequent veranderende maatregelen zorgden bij diverse sectoren en groepen in de maatschappij voor ongenoegen, die deze veelal in demonstraties/manifestaties lieten blijken. We zagen daarin 'creatieve en/of ludieke' uitingsvormen, zoals kappers met live muziek, protestopstellingen van de Horeca, etc., zowel aangemeld als niet-aangemeld. Deze alternatieve vormen vroegen – los van de gebruikelijke capaciteit – veel tijd en aandacht van de juridische afdelingen van gemeenten en van de politie om deze (te toetsen en) te faciliteren.

Naast de veranderende vorm van protesten, nam ook de heftigheid ervan toe. Het instellen van een avondklok in januari 2021 als een van de maatregelen om besmettingen te beperken heeft het bestaande ongenoegen op diverse plekken in het land doen escaleren. Elders in het land kwam het daarbij tot ernstige ongeregelheden waarbij relschoppers en ME tegenover elkaar stonden. In het Noorden hebben in deze periode geen ongeregelheden plaatsgehad, wel hebben diverse burgemeesters op signalen van de politie noodmaatregelen afgekondigd (Leeuwarden, Smallingerland en Meppel). De rellen elders hebben in de periode daarna nog voor meerdere, veelal beperktere confrontaties tussen demonstranten/ordeverstoorers en de politie gezorgd, ook in Noord-Nederland. De vrees voor ordeverstoringen heeft nadien voor een grotere voorzichtigheid en dus verhoogde paraatheid gezorgd bij de politie en de gemeenten, zowel in Noord-Nederland als in de rest van het land. Dat heeft doorlopend veel gevraagd van de gemeenten en vooral van de ME van de politie in het hele land.

De samenwerking, de alertheid en operationele voorbereiding en uitvoering met de nodige bestuurlijke noodmaatregelen⁷ hebben bijgedragen aan de goede aanpak. Dat de bijzondere omstandigheden creativiteit geven om handhavings- en toezichtstaken in te vullen, zagen we bij diverse gemeenten. Zo spraken enkele Waddengemeenten van een intensieve samenwerking tussen de politie en BOA's van Staatsbosbeheer en andere instanties, om de combinatie van een grote toestroom van toeristen en beperkende Covid-19-maatregelen in goede banen te leiden.

1.1.3 Jaarwisseling

Aanpak overlast

In 2018 is in Noord-Nederland gestart met een meerjarig offensief om het letsel, de schade en de overlast bij de viering van de Jaarwisseling te verminderen en daarbij als één overheid op te treden. In 2021 heeft dit een vervolg gekregen. Zo is op diverse momenten op verschillende bestuurlijke tafels gesproken over de effecten van een mogelijk (gedeeltelijk) vuurwerkverbod, de extra beperkingen in

⁷ Zoals lasten onder dwangsom, veiligheidsrisicogebied, noodverordening e.d.

de viering (samenscholingsverbod, 1,5 meter afstandsregel, etc.), de zorg om de veiligheid van hulpverleners (Veilige Publieke Taak (VPT) en Geweld tegen Politie Ambtenaren (GTPA)⁸), de eventuele prioritering bij handhavingsknelpunten en gezamenlijke beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen voor het politieoptreden⁹.

Ook het afgelopen jaar vroegen de ongewone omstandigheden en de vrees voor ongeregelde heden veel tijd van de gemeenten, de politie en het OM (met name in (lokale) driehoeken)¹⁰. Het OM was actief betrokken: in de voorbereiding en in de afhandeling van de aangehouden verdachten, o.a. via de toepassing van snelrecht.

In meerdere gemeenten in het Noorden was de inzet van ME nodig. Eén gemeente in Fryslân beschreef dat de ME op een onverwachte plek moest optreden. Op plekken waar voorgaande jaren wel veel onrust en oproer was, hebben de gemeente en de politie samen met (jongeren uit) geïnvesteerd in een goede voorbereiding. Dit is succesvol gebleken. Wij concluderen hieruit dat het rellen tegen overheidsinstanties (en met name de politie) toeneemt en dat het helpt om de inwoners en jongeren van dorpen waar het eerder is misgegaan zelf verantwoordelijkheid te geven en met hen mee te denken in de voorbereiding van de Jaarwisseling.

Opsporing illegaal vuurwerk

Naast handhaven is ook het opsporen van illegaal vuurwerk een belangrijke pijler van de meerjaren-aanpak. Het gaat daarbij om het voorkomen van import, opslag en verkoop van dit vuurwerk. Dit is in de afgelopen jaren steeds zwaarder en daarmee gevaarlijker geworden.

De politie en het OM in Noord-Nederland hebben veel capaciteit ingezet op de inbeslagname van illegaal vuurwerk. De politie heeft in 2021 grotere hoeveelheden in beslag genomen dan in 2017 en 2019. Aanzienlijk minder dan in 2020, maar dat was ook een uitzonderlijk jaar¹¹. Hiermee is wederom veel illegaal en potentieel gevaarlijk vuurwerk van de Nederlandse markt gehaald.

Niet alleen het afsteken van illegaal vuurwerk is gevaarlijk, ook de opslag ervan geeft risico's, vooral als dit gebeurt in woonwijken. Steeds vaker zien we dat vuurwerk ook buiten de jaarwisseling problemen geeft. We zien het vanwege de grote explosieve kracht ook terug bij ploffrakken, rellen en aanslagen. De handel gaat het hele jaar door en daarmee is het een lucratief verdienmodel geworden voor criminelen en hun netwerken.

Twee zaken sprongen daarbij in 2021 in het oog. Zo is er naar aanleiding van internetonderzoek een vuurwerkonderzoek gestart, waarbij vier verdachten zijn aangehouden, € 900 aan contanten en een hoeveelheid vuurwerk met een waarde van € 15.000 in beslag is genomen.

Een andere opvallende zaak betrof een rechterlijke uitspraak waarbij de politie onder andere een YouTube-kanaal heeft overgenomen. De verdachten plaatsten filmpjes van het afsteken van vuurwerk (o.a. in koelkast). Het kanaal had veel volgers, kreeg zelfs een Google onderscheiding en leverde geld op. Na overname ervan heeft de politie hierop een bericht geplaatst, waarin werd vermeld dat de politie het kanaal had overgenomen en waarin bezoekers werden gewaarschuwd om geen illegaal vuurwerk te kopen of af te steken. Door niet alleen het vuurwerk en het vermogen in beslag te nemen, maar ook de door de verdachten opgebouwde YouTube-status met ruim 180.000 volgers, heeft de politie in overleg met het Functioneel Parket van het OM buiten de standaard kaders deze casus aangepakt.

⁸ Zie §3.3

⁹ Zie Voorstel Beleidsuitgangspunten en Tolerantiegrenzen Jaarwisseling 2021-2022 (21 211 005), behandeld in de driehoeken in Noord-Nederland.

¹⁰ Zoals het voorbereiden (en opleggen) van noodbevoegdheden van de burgemeester (noodverordeningen en -bevelen, veiligheidsrisicogebieden, etc.) enerzijds en het handhaven daarvan anderzijds.

¹¹ Bron: Analyse Jaarwisseling 2019-2020, Analyse Jaarwisseling 2020-2021 en Analyse Jaarwisseling 2021-2022

Tijdens de zitting oordeelden de rechters dat er rechtmatig was opgetreden en verklaarden het YouTube-kanaal definitief verbeurd. De media en sociale media hebben hier de nodige aandacht aan besteed.

1.1.4 Reacties op overheidsbeslissingen

In Noord-Nederland zien we dat onvrede onder de bevolking zich voor een deel tegen de overheid richt. Dat is een van de redenen waarom we maatschappelijke onrust in ons beleidsplan als aandachtspunt hebben benoemd. De onvrede heeft het risico op enerzijds extreem of zelfs radicaal gedrag in zich en anderzijds op een afnemend vertrouwen in de Rijksoverheid. Belangrijke voorbeelden voor Noord-Nederland zijn ten eerste de gaswinning, de daarmee gepaard gaande aardbevingsproblematiek en de al jaren voortslepende versterkingsoperatie van beschadigde woningen. Dit leidt bij de bewoners tot (stille) angst, boosheid, verdriet en frustratie, met als gevolg daarvan gezondheidsschade en verlies van vertrouwen in de (Rijks)overheid^{12 13 14}. De Nationale Ombudsman noemde de schadeproblematiek in Groningen zelfs 'een nationale crisis'¹⁵. Hoewel deze gevoelens in 2021 - ondanks twaalf aardbevingen met een kracht hoger dan 1,5 op de schaal van Richter¹⁶ – niet hebben geleid tot (grote) demonstraties, kan bij veranderingen in de situatie dit beeld snel omslaan. Het heeft dan ook onze blijvende aandacht.

Ten tweede groeit onder groepen inwoners de weerstand tegen alternatieve grootschalige energiewinning (windmolens op agrarische gronden, in het IJsselmeer en nabij de Waddeneilanden; zonnepanelen op agrarische gronden en waterplassen, stikstof¹⁷- en waterstoffabrieken^{18 19}, een mogelijke kerncentrale²⁰). Een vaak gehoord geluid is dat de ene zorg (gaswinning) wordt ingeruild voor een andere (wind/zon/stikstof/waterstof/kernenergie), eveneens met grote gevolgen voor het woongenot en het landschap in ons gebied. De weerstand uit zich in ingezonden brieven, rechtszaken e.d. en momenteel niet (meer) in incidenten of demonstraties.

Reden voor het RPBO om in 2020 te laten onderzoeken welke factoren tot onrust kunnen leiden en welke mogelijkheden bestuurders hebben in het omgaan met deze maatschappelijke onrust. Onder regie van de burgemeester van Midden-Groningen en de oud-burgemeester van Harlingen hebben onderzoekers van de Rijks Universiteit Groningen en het Verweij Jonker Instituut aan de hand van twee casussen deze mogelijkheden onderzocht: de winning van zout in Harlingen en de bouw van twee windmolenparken in het gebied van de Groninger en Drentse Veenkoloniën. Eind 2021 is de conceptrapportage opgeleverd en de publicatie ervan wordt begin 2022 verwacht.

Sommige gemeenten merkten op dat zij steeds vaker te maken hebben gekregen met mensen die het vertrouwen in de overheid zijn kwijtgeraakt en 'afhaken', omdat ze door de (Rijks)overheid in hun vertrouwen en verwachtingen zijn beschaamd. Afhaken lijkt meer en meer een breder Noord-Nederlands

¹² Zie <https://nos.nl/artikel/2414421-na-opleving-neemt-vertrouwen-groningers-in-overheid-nu-weer-af>

¹³ Zie <https://nos.nl/artikel/2405138-groningers-teleurgesteld-over-gaswinning-keer-op-keer-hetzelfde-verhaal>

¹⁴ Zie <https://nos.nl/artikel/2413459-vijlbrief-gedoe-rond-subsidieaanvraag-groningen-beschamend>

¹⁵ Zie <https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2021/schadeproblematiek-gaswinning-in-noord-nederland-is-nationale-crisis>

¹⁶ Zie <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/jaaroverzicht-aardbevingen-2021>

¹⁷ Zie <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/804006/stikstoffabriek-zuidbroek-krijgt-vorm-dit-is-met-afstand-de-grootste-in-nederland>

¹⁸ Zie <https://www.nu.nl/groningen/6175938/milieuvergunning-rond-voor-groene-waterstoffabriek-in-eemshaven.html>

¹⁹ Zie <https://www.ad.nl/groningen/koZonKracht@33a>

²⁰ Zie <https://nos.nl/artikel/2370837-eeen-kerncentrale-in-groningen-wij-zijn-geen-afvoerputje-van-nederland>

fenomeen te worden. Op basis van bijvoorbeeld signalen op sociale media zoeken deze gemeenten actief contact met de stellers om in ieder geval in contact te komen. Verder proberen ze het contact met inwoners te blijven onderhouden. Hiermee willen zij voorkomen dat deze inwoners (verder) afhaken of in de armen van anti-overheids- en complotdenkers gedreven worden.

Een ander risico van afhaken en wantrouwen is polarisatie. Dit risico werd door diverse gemeenten genoemd. Deze zien een verharding in de maatschappij en een polarisatie van standpunten.

1.1.5 Asielzoekers

In 2021 kreeg Noord-Nederland te maken met een verhoogde instroom van asielzoekers²¹, gecombineerd met een verlaagde uitstroom in het aanmeldcentrum in Ter Apel, dat daardoor meer aandacht vroeg. De mate waarin asielzoekers voor overlast in of in de omgeving van het aanmeldcentrum zorgen is sterk afhankelijk van de doelgroep die instroomt en daar verblijft. Vooral de mensen uit de zogeheten 'veilige landen' zorgen voor overlast.

Op meerdere momenten verbleven te veel mensen in het opvangcentrum Ter Apel, waardoor risico's bestonden voor de volksgezondheid en de openbare orde. Om hiermee om te gaan is samenwerking gezocht met de Veiligheidsregio Groningen en de provincie Groningen. Ook de naleving en handhaving van de Covid-maatregelen zorgden voor onrust in en om het centrum.

De komst van een Asielzoekers Centrum in de gemeente Tynaarlo is voorspoedig verlopen. De komst kende een goede voorbereiding, waarbij de gemeente en het CCV duidelijk hebben gecommuniceerd. Bovendien hebben de afspraken met COA, gemeente, partners maar ook met omwonenden en ondernemers daarbij geholpen. Ervaringen van andere gemeenten waren hierin behulpzaam.

1.2 Omgaan met ongenoegen

1.2.1 Bestuurlijke (nood)maatregelen

Gezien de grote aantallen demonstraties en manifestaties heeft het faciliteren en begeleiden hiervan veel aandacht gevraagd. De gemeenten zochten contact met elkaar, met het OM en met de politie, om kennis en ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld over het sentiment onder de bevolking, over actiegroepen, passende (bestuurlijke) maatregelen en de handhaving ervan. Ook stemden zij met elkaar af over het te voeren beleid bij demonstraties, en met het OM over de inzet van de juiste bevoegdheid. Diverse gemeenten hebben bovendien adviezen ingewonnen bij bijvoorbeeld hoogleraren demonstratierecht, bestuursrecht en bestuurskunde, maar ook bij het Genootschap van Burgemeesters. Ook op landelijk niveau voerden zij overleg, gefaciliteerd door de NCTV.

Sommige gemeenten zagen het voorbereiden van o.a. bestuurlijke maatregelen als zeer waardevol, ook als deze uiteindelijk niet zijn ingezet. Het heeft ervaringen en formats²² opgeleverd die bij eventuele volgende situaties goed zijn te gebruiken.

Een van deze formats is het model Beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen²³, opgesteld door ambtenaren van gemeenten, OM en de politie. Hiermee kan de betreffende ambtenaar enerzijds in korte tijd (bestuurlijke en juridische) kaders formuleren voor het politieoptreden, die daarna kunnen worden

²¹ Zie Tabel 1, bijlage 3

²² Formats voor bestuurlijke noodmaatregelen als noodverordening, noodbevel, veiligheidsrisicogebied, etc.

²³ Model Beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen, vastgesteld door het RBPO op 26 november 2021

voorgelegd aan en vastgesteld door de driehoek. De formats vergroten de snelheid waarmee kan worden opgetreden en de eenduidigheid in kaders.

1.2.2 Snel reageren

Om snel in te kunnen spelen op de diverse vormen van demonstraties en snel wisselende maatschappelijke omstandigheden (kabinetsmaatregelen en reacties daarop), maar ook mondiale ontwikkelingen (vluchtelingenstromen, internationale spanningen) is het nodig deze trends goed te volgen. Daartoe heeft de afdeling Regionale Conflict- en Crisisbeheersing maandelijks een fenomeen-analyse uitgevoerd, die in diverse politie overleggen wordt besproken. Dit heeft het voorbereiden van scenario's en de daarop anticiperende maatregelen vergemakkelijkt, bijvoorbeeld bij grootschalig politieoptreden (SGBO).

Ondanks het onrustige sentiment in de samenleving, is het gelukt om de demonstraties (in vooral de grote steden in Noord-Nederland) veilig te laten verlopen. Dat kon alleen door in goed overleg veel ruimte te geven aan demonstraties en tegelijkertijd de veiligheid van alle partijen (demonstranten, omstanders, publiek, verkeersdeelnemers, ondernemers, hulpverleners etc.) te bewaken. Het feit dat er weinig tot geen demonstraties zijn verboden is het tastbare bewijs daarvoor.

1.2.3 Contact houden

Het contact tussen diverse gemeenten, het OM en de (wijkagenten van de) politie heeft steeds in een vroeg stadium informatie opgeleverd over mogelijke ongeregeldeheden. Hierdoor konden betrokkenen (zoals jeugdzorg, jongerenwerk, gemeente, wijk- en jeugdagenten) snel contact leggen met de organisatoren. Ook hebben sommige gemeenten samen met o.a. het evenementenbureau van de politie het werkproces van evenementen(vergunningen) en demonstraties geëvalueerd en aangepast. Dit heeft de onderlinge verbinding versterkt en de informatiepositie verbeterd. We weten elkaar beter te vinden, zodat we sneller kunnen optreden of kunnen bijsturen.

Daarnaast is een goed netwerk van groot belang om goed op de hoogte te blijven van wat er in de samenleving speelt, zo gaven meerdere gemeenten aan: contact met inwoners, ondernemers, belangengroepen, sleutelpersonen, etc. Ook korte communicatielijnen tussen de gemeente en de politie helpen daarbij. Op een nuchtere en laagdrempelige manier met elkaar in gesprek gaan met respect voor elkaars positie en mening, werkt, zo hebben gemeenten ervaren.

1.2.4 Kennis delen

Meerdere gemeenten geven aan dat zij graag beter willen inspelen op het digitale aspect bij demonstraties en andere situaties. Er wordt veel gemonitord wat binnen de regelgeving mogelijk is, maar het blijft ingewikkeld om het sentiment en aantallen te verwachten demonstranten goed in te schatten door de snelle communicatie via sociale media. Zeker als een demonstratie niet of heel laat gemeld wordt en/of als er geen contact plaats heeft met de organisator(en). Toen de burgemeester van Utrecht aan een 17-jarige een online-gebiedsverbod oplegde²⁴ om daarmee online oproepen tot rellen te voorkomen, hebben diverse gemeenten en de politie contact gezocht over de toepassing daarvan. Ondanks

²⁴ Zie <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3232804/jongen-17-uit-zeist-die-op-sociale-media-opriep-tot-rellen-krijgt-online-gebiedsverbod>

de kritiek die deze maatregel kreeg^{25 26 27}, geeft dit wel aan dat gemeenten zoeken naar manieren om deze vorm van opruiing tegen te gaan.

Ook merkten diverse gemeenten dat zij vragen hebben over de demonstraties: wat mag er wel op eigen terrein en wat niet en wie handhaaft daarbij? Met wie maak je afspraken als er geen aanspreekpunt/organisator is? Wanneer is er sprake van een demonstratie en wanneer niet? En over bestuurlijke maatregelen voor als het mis dreigt te gaan of gaat: welke situaties vragen om een noodbevel, welke om een noodverordening of een veiligheidsrisicogebied? Wat zijn de voor- en nadelen van elk?

Om in deze en andere vragen te voorzien was voor 2021 een bijeenkomst tussen de burgemeesters in Noord-Nederland (RBPO) en de Nationale Ombudsman gepland, maar deze is door de geldende beperkende Covid-19 maatregelen niet gehouden. Wel is er een vooroverleg geweest, waarbij verkennd over de bestuurlijke vraagstukken bij demonstraties/manifestaties is gesproken.

Naast de vragen over demonstraties zijn er ook zorgen over gegevensuitwisseling en privacy. Informatiegestuurd werken vraagt om het verkrijgen, analyseren, duiden, verrijken en bijeenbrengen van data tot informatie. Wat mag en is wenselijk daarin? Wat zijn de juridische kaders in het licht van privacy, data-verzameling met omgevingsanalyses, cameratoezicht, de nieuwe Wet open overheid (de opvolger Wet openbaarheid van bestuur) etc.?

²⁵ Zie <https://www.recht.nl/nieuws/staatsrecht/203967/online-gebiedsverbod-voor-het-eerst-opgelegd-door-burgemeester/>

²⁶ Zie <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=1c06bc24-e680-4fb4-b349-22a20130c396&title=Het%20bericht%20%E2%80%98Jongeren%20%2817%29%20krijgt%20allereerste%20%E2%80%98online%20gebiedsverbod%E2%80%99%20in%20Nederland%2C%20maar%20wat%20bete-kent%20dat%20eigenlijk%3F%E2%80%99.docx>

²⁷ Zie <https://www.ad.nl/utrecht/zeistenaar-17-die-online-gebiedsverbod-kreeg-opgelegd-door-dijksma-dient-bezwaar-in~a124fd5b/>

2. Ondermijnende criminaliteit

2.1 Investing in versterking vanuit de partners²⁸

2.1.1 Aanpak

Ook in 2021 hebben gemeenten vanuit hun bestuurlijke rol en verantwoordelijkheid ingezet op de aanpak van ondermijning. Zo werden in Noord-Nederland de laatste ontbrekende ondermijningsbeelden opgeleverd en daar waar de ondermijningsbeelden al gereed waren, zijn concrete uitvoerings- of actieplannen opgesteld. De meeste gemeenten werkten met de Wet Bibob, om zo vergunningen te kunnen weigeren of intrekken of om adviezen te kunnen opvragen bij het landelijke Bureau Bibob. Een gemeente gaf aan het Damoclesbeleid te hebben geactualiseerd en een andere dat ze samenwerkte met woningbouwcorporaties om casuïstiek te bespreken. Ook hebben diverse gemeenten integrale en branchegerichte controles uitgevoerd – bijvoorbeeld gericht op vastgoed en uitkeringsfraude – en sloten enkele diverse drugspanden.

Uiteraard hebben gemeenten ondermijningscasuïstiek aangedragen bij het RIEC op grond waarvan integraal onderzoek is opgestart. De herinrichting van het RIEC-samenwerkingsverband vergroot de gezamenlijke slagkracht op een andere wijze dan de opzet tot nu toe was. De opvolging vindt nog steeds plaats in samenwerking met partners waarbij informatiedeling onder het RIEC-convenant plaatsvindt, maar de verantwoordelijkheid voor de opvolging niet (meer) bij het RIEC ligt, maar bij de individuele partners zelf. De versterking van de rol van het RIEC in het in beeld brengen van fenomenen en gelegenheden, biedt partners een betere ondersteuning in het nemen van samenhangende maatregelen, zoals het wegnemen van gelegenheidsstructuren en het opwerpen van barrières²⁹. Daarnaast is het proces ‘van signaal tot interventie’ compacter geworden, waardoor dit meer snelheid, efficiency en effectiviteit zal geven.

2.1.2 Vergroten weerbaarheid

Enkele gemeenten hebben in 2021 lokale ondermijningstafels, een meldpunt ondermijning en/of een ondermijningscontainer ingericht, d.w.z. overleggen/gelegenheden om ondermijningssignalen te delen of te herkennen. In Noord-Nederland investeerden de gemeenten breed in bewustwording, kennisvergroting en bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid. Zo heeft het RIEC in een aantal gemeenten een weerbaarheidsscan uitgevoerd en vroeg een andere gemeente de gemeentelijke Rekenkamer om onderzoek te doen. Verder hebben gemeenten Webinars georganiseerd over PGB- en zorgfraude en workshops georganiseerd voor gemeenteraden en ambtelijke organisatie. Een andere gemeente ontwikkelde software voor het versterken van de gemeentelijke intelligence. Diverse gemeenten tenslotte hebben stappen gezet in de bestuurlijke aanpak van mensenhandel en prostitutie.

2.1.3 Kwetsbare personen

Enkele gemeenten hebben zorgen over kwetsbare wijken in hun gemeente. Hier kan een opeenstapeling van problemen als armoede, achterstand, achterstelling, het ontbreken van perspectief en een con-

²⁸ Dit betreft vooral de gemeenten en het RIEC, de aanpak van de politie komt in §2.2 aan de orde. Overigens stelt het RIEC een eigen jaarverslag op.

²⁹ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 31)

concentratie van kwetsbare personen inwoners gevoelig maken voor (ondermijnende) criminaliteit. De jongeren vormen hierin een extra risicogroep, om te voorkomen dat zij in de wereld van (drugs- of cyber)criminaliteit³⁰ stappen. Dit vraagt in kwetsbare wijken een domein overstijgende wijkaanpak op leefbaarheid en veiligheid en contacten met gemeenten met vergelijkbare wijken.

2.2 Investering in versterking op onderwerpen

2.2.1 Criminele samenwerkingsverbanden

Aanpak drugs

De politie in Noord-Nederland richt zich vooral op criminele samenwerkingsverbanden (CSV's)³¹ waar daadwerkelijk maatschappelijk effect valt te verwachten. In het verlengde daarvan werd eerder al een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt: het twee jaar durende experiment NEWTON³². Hierin interveniëren politie en OM – op basis van intelligenceproducten – snel en flexibel bij de aanpak van (lokale) veiligheidsproblemen op het thema drugs. De interventies zijn kort en krachtig (maximaal twaalf weken) en gericht op het verstoren van criminele netwerken, criminele bedrijfsprocessen en het vergaren van informatie.

Konden we in 2020 nog met trots vermelden dat in dat jaar meer (dan in voorgaande jaren) drugslabs waren opgerold, dat is in 2021 niet het geval. Dankzij goed politiewerk kon de politie in 2020 diverse versleutelde communicatieserversnetwerken (cryptocommunicatie) kraken en met de informatie daaruit drugslabs ontmantelen. Dit soort labs bevinden zich vooral in loodsen en schuren op het platteland in Noord-Nederland en zijn te beschouwen als de uitwassen van criminele samenwerkingsverbanden.

De samenwerking met RIEC-partners die in 2020 is ingezet is in 2021 voortgezet. Het opbouwen van een eigen en/of gezamenlijke informatiepositie is door het combineren van diverse bronnen juridisch gezien complex. In 2021 is hier uitgebreid op ingezoomd en ook in komend jaar zal dit onverminderd een belangrijk punt van aandacht zijn. Het gaat hierbij om het verkrijgen van een integrale informatiepositie op onder meer de drugsproductie in Noord-Nederland. De Dienst Regionale Informatie Organisatie (DRIO) van de politie levert daaraan met haar informatiepositie, kennis en expertise een belangrijke bijdrage.

Door een beter zicht op criminele processen en de wijze van samenwerking tussen criminelen kunnen interventies op criminele activiteiten slagvaardiger worden gepleegd. De informatie uit de eerdere genoemde gekraakte servers heeft analyses mogelijk gemaakt, waarmee bestaande tactische en strategische informatiebeelden op de thema's die benoemd zijn in de (nationale) intelligence-agenda werden aangevuld. Daarmee konden diverse ondermijningssignalen een opvolging krijgen³³. Bovendien konden hiermee het bewustzijn en signalering in de basisteams worden versterkt, onder meer via diverse stuurcommissies en de eenheidsbriefing.

Bovenstaande inspanningen zijn niet zonder obstakels geleverd. Zo was een van de leermomenten dat bij het opbouwen van een gestructureerde informatiepositie voortdurend aandacht moeten zijn voor de kwaliteit van informatieduiding en dus voor de kwaliteit van de data waarmee we onze informatiepositie opbouwen. Juridische vraagstukken zijn dan ook bij het vastleggen en verstrekken/delen van gegevens en informatie nog steeds continu onderwerp van gesprek.

³⁰ Zie §4.2

³¹ Zie tabel 1, bijlage 3

³² Onderdeel van de Ontwikkelagenda Opsporing en nu Houtskoolschets Opsporing

³³ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 28)

Tot slot merkt de politie dat zij nog reactief en incidentgericht handelt. Met het aanstellen van een nieuwe functionaris binnen bewaken en beveiligen en het aansluiten vanuit het thema Extreem Geweld, kan hopelijk de stap gemaakt worden naar het opbouwen van een gestructureerd beeld op Extreem Geweld en daarmee meer informatiegestuurde aanpak.

Dumping chemisch afval van drugslaboratoria

Bij meerdere in werking zijnde drugslabs hebben de politie en het OM onderzoeken ingesteld. Daaruit bleek o.a. dat werd geloosd in oppervlaktewater, in mestkelders en in de bodem. Dit betreffen ernstige milieudelicten, met strafbaarstelling tot zes jaar en indien gevaar voor openbare gezondheid ontstaat zelfs tot twaalf jaar. Deze brengen de samenleving veel schade toe. Zo vormen drugslaboratoria en opslagplaatsen een groot risico in woonwijken en op bedrijfsterreinen. Niet alleen het productieproces, maar ook de opslag van chemische stoffen is gevaarlijk voor mens, milieu en leefomgeving. Bovendien ontstaan tijdens de productie grote hoeveelheden afvalstoffen, die illegaal worden afgevoerd of gedumpt en de hoge opruimkosten ervan komen voor rekening van de overheid.

Lachgas

Het gebruik van lachgas is een relatief nieuw fenomeen onder vooral jeugd. Diverse gemeenten hebben beleid opgesteld om misbruik ervan tegen te gaan, in afwachting van en in afstemming met het verwachte landelijke beleid. Afgelopen jaar heeft het Team Milieu meerdere keren ondersteuning verleend bij het aantreffen van grote hoeveelheden lachgas. In geval van recidive is eveneens het voertuig in beslag genomen.

Wadden en havens

Naast de algemene ondermijningsbeelden heeft het RIEC een start gemaakt met het Integrale Ondermijningsbeeld Wadden dat het zich op de rol van de eilanden in ondermijnende criminaliteit zal vergroten. Dit zicht is tot nu toe onvoldoende.

Met het project 'Informatiepositie zeehavens' heeft de politie belangrijke stappen gezet in het bouwen van politie-interne netwerken en het verbeteren van de informatiepositie ten aanzien van vooral de havens van Harlingen, Lauwersoog, Eemshaven en Delfzijl. Dit project vormde een goede basis om nog meer zicht te krijgen op criminaliteit in de zeehavens en gezamenlijk effectieve interventies voor te bereiden en uit te voeren.

2.2.2 Outlaw Motor Gangs

In 2021 is bij de rechtbank de vervolging gestart van de verdachten uit een onderzoek naar de Hells Angels North Coast (Harlingen). In 2022 zal de inhoudelijke behandeling van de strafzaken van start gaan. De informatie uit dit onderzoek heeft mede bijgedragen aan het civiele verbod van de Hells Angels in Nederland. Net als No Surrender MC, is ook Hells Angels MC door het Gerechtshof verboden verklaard. De Hoge Raad zal vermoedelijk in de zomer van 2022 uitspraak doen in het civielrechtelijke verbod van de Hells Angels MC. Deze beide clubs zijn dus nog niet definitief verboden. In 2020 werden Bandidos MC en Satudarah MC al wel door de Hoge Raad definitief verboden.

Bestuurlijke handhaving blijft (met name ten aanzien van de nog niet definitief verboden Outlaw Motor Gangs (OMG's)) van belang. Hoewel de rechter het colorverbod, zoals die in de APV is opgenomen, niet verbindend heeft verklaard, kan op basis van het strafrecht het colorverbod voor onherroepelijk verklaarde OMG's worden gehandhaafd. De burgemeester heeft dan ook de mogelijkheid in te grijp-

pen op situaties waarin colors worden gedragen³⁴. De aanpak van de OMG's is dus nog steeds op integrale leest geschoeid en is er één van de lange adem gebleken. Dit heeft in 2021 verder geleid tot versplintering van het 'OMG-landschap' in Nederland: er zijn nieuwe clubs en zogenaamde brotherhoods bij gekomen, die weer op verschillende plekken chapters hebben opgericht.

2.2.3 Afpakken

Geld is de drijfveer, het motief en de opbrengst van bijna alle criminaliteit. Met het afpakken van crimineel verkregen vermogen raken OM, politie en ketenpartners criminelen op een plek die pijn doet: in de portemonnee. Het afpakken van crimineel geld is dus belangrijk in de strijd tegen de georganiseerde misdaad. In 2021 bleven de afpakresultaten achter bij wat is afgesproken^{35 36}. Het OM en de politie zijn ervan overtuigd dat financiële ondermijning en afpakken daarom extra aandacht verdient. Er zijn dan ook allerlei initiatieven gestart om dit te bewerkstelligen en om meer in te zetten op het signaleren van kansen. Ook wordt ingezet op het vergroten van kennis van medewerkers door het organiseren van workshops. Op het parket Noord-Nederland is een afpakteam geformeerd met diverse specialisten. Het streven is om in samenwerking met de politie de kansen op het gebied van afpakken in 2022 te optimaliseren en de doelstellingen te behalen.

2.2.4 Milieucriminaliteit

Ondermijning kent vele vormen, waarvan milieucriminaliteit er één is. In 2021 waren hiervan enkele zaken illustrerend. Zo is een verdachte aangehouden die in een natuurgebied in Fryslân klemmen (met aas) had gezet om roofvogels te kunnen vangen. Bescherming en duurzaam gebruik van natuur wordt gezien als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. De politie pakt ook hierin haar verantwoordelijkheden en treedt op tegen dergelijke misstanden.

Een ander voorbeeld is het verhandelen van afvalstoffen in de landbouw. Om afvoerkosten van afval te voorkomen werden afvalstoffen afkomstig uit België via een tussenpersoon in Noord-Nederland op meerdere locaties op landbouwgronden aangebracht. Het onderzoek was een samenwerkingsverband tussen meerdere instanties en heeft geleid tot het oprollen van een keten van illegale afvalverwerking. Daarbij is tegen vier bedrijven een proces-verbaal opgemaakt. Naast de kosten van de legale verwerking van het afval, werd nog een wederrechtelijk gekregen voordeel berekend van €40.000. Heelaas is een deel van deze afvalstoffen in het milieu terecht gekomen. In een ander onderzoek is het illegaal aanbrenge van met zware metalen verontreinigd papierslib op landbouwgronden gestopt. Het strafrechtelijke onderzoek is afgerond en het financiële onderzoek nagenoeg. Het onderzoek heeft geleid tot een andere verwerking van het papierslib.

Met deze onderzoeken is een signaal uitgegaan naar de branche, maar ook naar agrariërs die het financiële gewin belangrijker vinden dan het gezond en veilig houden van hun gronden. Uiteindelijk kunnen producten vanaf die verontreinigde gronden in de voedselketen terecht komen.

³⁴ op grond van artikel 172, lid 3 Gemeentewet, artikel 3 Politiewet en het reguliere 'verstoring openbare orde'

³⁵ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 29)

³⁶ Zie tabel 1, bijlage 3

3. Effectieve verbinding veiligheid en zorg

3.1 Inspanningen op versterken van verbinding

Het thema effectieve verbinding veiligheid en zorg kent twee lijnen. Enerzijds ziet het inhoudelijk op onderwerpen zoals personen met verward gedrag, mensenhandel (ketenregie en zorgcoördinatie), voorkomen van terugval van ex-gedetineerden, radicalisering en de Wet verplichte ggz. Anderzijds ziet het op het dichterbij elkaar brengen van de werelden veiligheid en zorg; bij veel problematiek is zowel sprake van een component veiligheid als een component zorg. Samenwerking tussen de veiligheidspartners en andere publieke en private organisaties is hierin een steeds belangrijkere rol gaan spelen, ook in 2021.

We zien in Noord-Nederland een meer samenhangende benadering van veiligheid en zorg, mede geïnitieerd door de landelijke programma's Veiligheid voorop en Geweld hoort nergens thuis. In Noord-Nederland valt dat globaal uiteen in drie subgroepen, te weten Jeugd, Huiselijk geweld breed (omvattend o.a. kindermishandeling, stalking, eengerelateerd geweld) en Personen met verward gedrag/Personengebonden aanpak. Op de diverse onderwerpen is op beleids- en casusniveau met grote regelmaat overleg met de ketenpartners³⁷.

Voor de versterking van de samenwerking tussen de politie en de zorg op straat zijn stimuleringsgelden vrijgemaakt voor vijf grote steden, waaronder Groningen. In het najaar van 2021 is als start een brainstormsessie gehouden over de doorontwikkeling van deze samenwerking, samen met de GGZ Lentis, de ambulancezorg, de gemeente Groningen, het WIJ-team en de politie. Er is een projectplan in de maak, waarin deze samenwerking verder wordt uitgewerkt en waaraan de komende jaren invulling wordt gegeven.

3.2 Inspanningen op de thema's

3.2.1 Wet verplichte GGZ

De Wvvggz heeft zijn beslag gekregen en is in Drenthe bestuurlijk ondergebracht bij de thematafel Sluitende keten GGZ waardoor het nu ook een beter bestuurlijk kader heeft gekregen. Voor de gemeenten is daarmee een effectief en efficiënt vangnet in het lokale sociale domein beschikbaar. Dit vangnet beschikt over specifieke kennis en deskundigheid over de meest kwetsbare inwoners met complexe problemen en een zorgmijdende houding, in nauwe verbinding met het sociale domein op regionaal en lokaal niveau. Hierdoor kan het in omvang zo klein mogelijk blijven. Inzet vindt alleen plaats wanneer dat nodig is en waar nodig wordt de reguliere zorg geactiveerd om hulpverlening te organiseren.

De implementatie van de wet is ook in Fryslân en Groningen goed verlopen. Eens in het kwartaal was er breed overleg met alle partners die een rol hebben in het gehele proces. Daarnaast was regelmatig overleg op beleids- en uitvoerend niveau. Leerpunt is nog het aanvragen van een zorgmachtiging via de Wvvggz, dit wordt niet altijd goed opgepakt. Vervolgens hebben we afspraken gemaakt met de GGZ, waardoor een groot deel van de personen die dat nodig heeft toch in zorg is gekomen. Verder hebben we meermalen gebruik gemaakt van bestuursrechtelijke maatregelen, zoals een gedragsaanwijzing of gebiedsverbod.

³⁷ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP, p. 37)

3.2.2 Personen met verward gedrag

In het afgelopen jaar zijn er meerdere heftige incidenten (moord/doodslag) geweest die gepleegd zijn door een persoon in verwarde toestand. Het is belangrijk dat er aandacht is voor personen die potentieel een gevaar vormen, voor zichzelf maar zeker voor andere personen. De stad Groningen heeft de kans om via een ZonMW subsidie te ontvangen om hiernaar onderzoek te doen. Met de uitkomst van het onderzoek kan zij een project opzetten om de aandacht voor personen met verward gedrag te verbeteren. Dit project loopt in 2022 en 2023.

Er is een landelijk meldpunt voor Personen met verward gedrag (Meldpunt Zorgwekkend gedrag) en er zijn regionale (provinciale/gemeentelijke) meldpunten, waar burgers meldingen kunnen doen. Er is een proces in voorbereiding dat politie geautomatiseerd de informatie aan deze meldpunten kan doorgeven met als doel dat zorg en/of hulp vroegtijdig kan worden verleend. In 2020 schreven we al dat in alle drie de districten/provincies een crisis beoordelingslocatie (spoedpoli) in gebruik is en het vervoer van personen met verward gedrag is geregeld (psycholance en Rapid Responder GGZ in combinatie met de ambulancedienst). Ook schreven we dat er twee regionale meldpunten zijn ingericht (Drenthe en Fryslân), en er regionaal afspraken zijn gemaakt over vermiste personen uit instellingen/ambulante onttrekkingen en over personen die verward en onder invloed zijn en in een acute situatie belanden.

Een constatering is wel dat de politie nog steeds een toenemend aantal meldingen over personen met verward gedrag registreert³⁸. De politie besteedt nog steeds zeer veel tijd aan dergelijke personen, de vraag is en blijft hoe we vat kunnen krijgen op de aantallen mensen die een hulpvraag bij de politie stellen en waar deze vraag bij zorg of sociaal domein zou moeten horen.

3.2.3 Kindermishandeling, huiselijk geweld en Veilige publieke taak

Kindermishandeling

Naast de gemeenten, heeft ook de politie flinke inspanningen geleverd om huiselijk geweld³⁹ en kindermishandeling aan te pakken⁴⁰. Noord-Nederland is de enige eenheid met een centrale frontoffice Kindermishandeling en mede hierdoor zijn de contacten met de ketenpartners erg goed en betrokkenen hebben kennis van zaken.

In april 2017 is de politie gestart met de Frontoffice en sinds februari 2020 is de bezetting daarvan compleet met de juiste mensen op de juiste plek. Ze bestaat uit één eenheidscoördinator en drie districtelijke coördinatoren, die met een eigen én landelijk filtersysteem zoveel mogelijk zicht houdt op alle meldingen van kindermishandeling in de eenheid. Ze werkt nauw samen met de Frontoffice Zeden.

De Frontoffice pakt niet zelf de onderzoeken op, maar speelt in het beginstadium een belangrijke rol om de aanpak van onderzoeken te verbeteren, waarbij de veiligheid van kinderen altijd voorop staat. Dit doet zij door te adviseren over structuur, werkafspraken (in- en extern) en inhoudelijke kwaliteit. De Frontoffice werkt nauw samen met de officier van justitie en Veilig Thuis, waarbij het hulpverleningstraject en een eventueel strafrechtelijke aanpak op elkaar worden afgestemd. Zij is ook betrokken bij de inrichting van de multidisciplinaire aanpak van ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling. bovendien investeert zij in bewustwording binnen de eigen organisatie en bij externe netwerkpartners.

³⁸ Zie tabel 3, bijlage 3

³⁹ Zie tabel 1 en 2, bijlage 3

⁴⁰ Zie tabel 2, bijlage 3

Daarnaast is de Frontoffice aangesloten bij het Landelijk Programma in het kader van deskundigheidsbevordering en onderwijsontwikkeling, wat in 2021 heeft geresulteerd in de training 'Eén aanpak bij huiselijk geweld en kindermishandeling' voor de medewerkers met een brede blik op Zorg & Veiligheid binnen alle basisteams. De meeste trainingen zijn gegeven en de reacties hierop waren zeer positief.

Seksueel geweld

Landelijk zagen we de doorlooptijden van zedenonderzoeken oplopen vanwege de veelheid van meldingen, maar vooral ook vanwege de steeds complexere onderzoeken waarbij de plegers steeds vaker digitale middelen en methodes gebruiken. In 2021 werd daarom vanuit onze eenheid extra opsporingscapaciteit ingezet⁴¹.

Voor zedenonderzoeken is, net als bij meldingen van kindermishandeling, samenwerking met diverse partijen essentieel. Het netwerk binnen beide thema's is nagenoeg gelijk. Intensief contact met het OM, gemeenten, de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, de lokale sociale teams, Centrum Seksueel Geweld en Reclassering is van groot belang. Zowel bij zedenincidenten als kindermishandeling is het uitvoeren van een opsporingsonderzoek alleen niet voldoende. De veiligheid van betrokkenen en de werkafspraken binnen dit netwerk zijn dan van evident belang en vergen een afstemming waarbij 'elkaar kennen' elke keer weer belangrijk blijkt te zijn.

Ook binnen de politieorganisatie is samenwerking op deze thema's van belang en dient er een goede afstemming te zijn tussen Team Zeden, de basis politiezorg en de overige opsporingsteams. Deze teams versterken elkaar met fysieke ondersteuning en/of advies.

In opdracht van het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis – in samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en de opdrachtgevers – hebben vijf regio's ondersteuning gekregen in het aanbrengen van focus en het ontwikkelen en vormgeven van een regionale aanpak van seksueel geweld: de provincie Groningen, Nijmegen, Dordrecht, Den Haag en Breda. Hierbij is Team Zeden namens de politie deelnemer. Voorts maakt het team deel uit van het landelijk werkend project Centrum Veilige Sport van het NOC*NSF om te komen tot een veilig sportmilieu en het samen optrekken bij excessen.

3.2.4 Ex-gedetineerden

In Drenthe hebben de gemeenten ook in 2021 in een aantal casussen met ex-gedetineerden goede successen geboekt. Zowel in het proces als in het contact met betrokkene, wat leidde tot mooie resultaten op het gebied van resocialisatie. Onderlinge communicatie tussen het OM, detentie, de politie en de gemeenten blijft een aandachtspunt; gemeenten komen nog wel eens voor verrassingen te staan bij plotselinge terugkeer uit detentie, waardoor anticiperen op bijvoorbeeld onrust in een woonomgeving moeilijker wordt en te laat wordt ingezet. In 2020 zijn we daarom gestart met onderzoeken hoe te komen tot een regionaal instroomoverleg waarbij gemeentelijke nazorgcoördinatoren, DJI en Reclassering elkaar vinden. Het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe heeft hierbij een ondersteunende rol. De Wet straffen & beschermen en het Bestuurlijk Akkoord bieden een goed kader waarbinnen de uitvoering van deze projecten integraal en in samenhang opgepakt wordt.

Het Koers & Kansen zelfmeldersproject geeft invulling aan één van de pijlers uit de visie van de Minister van Rechtsbescherming: werken aan re-integratie juist al vóór detentie. In Fryslân is een triagetafel ingericht, gekoppeld aan het informatie- en coördinatiepunt. Hier worden alle Friese gedetineerden

⁴¹ Zie tabel 1, bijlage 3

inclusief zelfmelders aan de hand van informatie die via INJUS en het CJIB beschikbaar is, besproken in de driehoek DJI, reclassering, gemeenten (hiervoor is een bestuurlijk akkoord bereikt). Aan de hand van deze eerste triage kan besloten worden een traject uit te zetten, waarbij de trajectbegeleider direct gekoppeld is aan het informatiepunt.

Binnen de Penitentiaire Inrichtingen, o.a. in de Marwei te Leeuwarden, zijn er enkele multidisciplinaire overleggen geweest over resocialisatie van ex-gedetineerde jihadisten en extremisten, die nu woonachtig in Noord-Nederland zijn. Deze overleggen worden bijgewoond door de werknemers van de Penitentiaire instelling, de politie, de gemeente, de reclassering en het Zorg- en Veiligheidshuis. Na hun vrijlating wordt het overleg voorgezet op gemeente niveau, in een multidisciplinair Contraterrorisme-overleg (casustafel). Vanuit ieders discipline is er zorg voor dan wel zicht op deze ex-gedetineerden, dat wordt versterkt door de goede samenwerking.

3.2.5 Terrorisme

De politie krijgt steeds vaker, sneller en meer informatie waardoor de opsporing zich ook steeds beter kan voorbereiden op een mogelijk grootschalig (terroristisch) incident. Er zijn landelijke afspraken gemaakt en ingevoerd over werkwijze en optreden die de eenduidigheid in de opsporing vergroten. Denk daarbij aan bijvoorbeeld Manhunt, tijdkritisch Plaats Delict en crisisopsporing.

Zelfgemaakte explosieven zijn veelgebruikte wapens voor terroristen en andere criminelen, o.a. door de relatief vrije verkrijgbaarheid van veel grondstoffen. Het Team Chemische, Biologische, Radiologische, Nucleaire explosieven (CBRN-e) wordt regelmatig ingeschakeld bij meldingen van aanschaf van stoffen die kunnen worden gebruikt om zelf explosieven te maken, jaarlijks zo'n tien keer. In de meeste gevallen is er geen sprake van terrorisme of extreem geweld, maar vaak wel van andere vormen van criminaliteit (zoals het vervaardigen van drugs). Afgelopen jaar is bij één melding een contra-terrorisme, extremisme en radicalisering onderzoek opgestart. Dit onderzoek loopt begin 2022 nog door.

De eerstvolgende vervolgopleiding staat in het teken van het herkennen van aangetroffen chemische stoffen en wat met dergelijke stoffen gemaakt kan worden. Bij elke ontploffing wordt de Teamleider Explosieven Veiligheid ingeschakeld om de gevaarzetting te kunnen vaststellen. Een voorbeeld hiervan is een recente casus waarbij zich een ontploffing had voorgedaan in een woning. De brandweer trok hierbij snel de conclusie dat het een gasexplosie betrof en heeft in overleg met politie ook daarnaar gehandeld. Hierbij is in eerste instantie geen explosievenverkenner ingeschakeld. Later bleek dat het hier ging om een explosievenfabriek voor plofkraken met zeer instabiele explosieve stoffen. Hierbij hebben de brandweer en de politie erg veel risico gelopen. Dit had voorkomen kunnen worden door het Team CBRN-e in te schakelen. Naar aanleiding van deze casus hebben we de afspraken aangescherpt.

Om gevolgen van terrorisme te bestrijden is de eenheid Noord-Nederland in 2021 begonnen met de oprichting van het Quick Identification Team. Dit team krijgt als taak om na een aanslag in het getroffen gebied ("hotzone") zo snel mogelijk de daders te identificeren om zo een vervolgaanslag te voorkomen of Manhunt te kunnen starten. Hiervoor zijn alle Teamleiders Explosieven Veiligheid opgeleid, samen met medewerkers van digitale opsporing en forensische opsporing.

Helaas zijn door de coronamaatregelen de voortgezette opleidingsdagen in 2021 niet doorgegaan.

3.2.6 Extremisme en radicalisering

Versterkingsgelden

De aanpak van radicalisering heeft een vlucht gekregen door de aanvraag én toekenning van de versterkingsgelden⁴² voor een lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme in de hele eenheid Noord-Nederland. Deze gelden zijn volop gebruikt om breder bekendheid te geven aan het thema onder professionals. In december 2021 werd bekend dat de nieuwe aanvraag van deze gelden⁴³ voor 2022 eveneens (volledig) is toegekend⁴⁴.

Met de inzet van de gelden is het voor elk basisteam mogelijk geworden om via de contacten met de eigen gemeente (OOV) deelnemers aan te melden voor de basis- en verdiepingstrainingen. Daarnaast waren nagenoeg alle CTER-contactpersonen in de regio deelnemer aan de training Aandachtsfunctio-naris Radicalisering om te leren hoe zij elkaar beter kunnen opzoeken en casussen multidisciplinair kun-nen oppakken. Ook in 2022 bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan verschillende trainingen. Per gemeente kan het aanbod verschillen.

In 2021 is in een aantal gemeenten de weegploeg en casustafel periodiek bijeengekomen om signalen en casuïstiek in een vertrouwelijke setting te bespreken. Daar waar een aantal jaren geleden de focus lag op jihadistisch extremisme is er de afgelopen jaren een verbreding op het aandachtsgebied geko-men, zoals bijvoorbeeld rechts-extremisme en anti-overheidsextremisme. Het gesprek over de vage grenzen tussen extremistisch-radicaal gedrag en potentieel gevaarlijk gedrag, het eerste meer ideolo-gisch gemotiveerd en het tweede meer geestelijk problematisch, staat in de kinderschoenen.

Signalering en bewustwording

De politie heeft in 2021 op twee sporen ingezet. Zo heeft in de eerste plaats een groot deel van de politiemedewerkers de tweedaagse training radicalisering/extremisme gevolgd. Deze training wordt in 2022 hervat. In de tweede plaats is de politie gestart met de voorbereiding voor het project High Impact Crimes Gouden uur. Dit project beoogt een snelle integrale reactie van tactiek, intelligence en specialistische ondersteuning binnen de Dienst Regionale Recherche, zodat ten eerste het onderzoek van een incident binnen één uur is gestart en ten tweede het incident zelf binnen vier uur is geduid. De samenwerking tussen de diverse specialisten loopt goed; net als die tussen de politie en het OM. In het afgelopen jaar zijn o.a. de taken, werkplekken en administratieve preparatie al geregeld. Dit kan ech-ter nog worden uitgebreid en verbeterd, bijvoorbeeld door een digitaal draaiboek en het versterken van de verbindingen tussen tactiek, intelligence en specialistische ondersteuning.

De corona-maatregelen hebben in 2021 geleid tot minder evenementen, maar meer demonstraties, manifestaties⁴⁵ etc. Dit heeft geresulteerd in een terugloop van extreem religieuze en ideologische fy-sieke bijeenkomsten in Noord-Nederland. Desondanks is de aandacht op het thema Contraterrorisme in Noord-Nederland niet verslapt. In het afgelopen jaar was er meer aandacht voor online activisme/ex-tremisme; van coronaverzet tot aan accelerationistische⁴⁶ netwerken (rechtsextremisme) in open en ge-

⁴² Brief Beoordeling en toekenning Versterkingsgelden lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme voor 2021, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, 16 december 2020

⁴³ Versterkingsgelden Radicalisering Noord-Nederland 2022. Programma 2.0 Versterkingsgelden 2022. 2021.

⁴⁴ Brief Beoordeling en toekenning Versterkingsgelden lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme voor 2022, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, 12 december 2021

⁴⁵ Zie §1.1.2

⁴⁶ Accelerationisme is het extreemrechtse gedachtegoed waarbij het creëren of versnellen van chaos wordt nagestreefd, om zo een rassenoorlog en de vervanging van de democratie door een witte etnostaat te bespoedigen (Bron: <https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/definities-gebruikt-in-het-dtn#:~:text=Accelerationisme%20%2D%20Het%20ex-treemrechtse%20gedachtegoed%20waarbij,een%20witte%20etnostaat%20te%20bespoedigen>)

sloten sociale mediagroepen. Ook zagen wij een toename in het aantal potentieel gewelddadige eenlingen die hun grieven zowel online als offline uitten tegen bewindspersonen. De monitoring daarvan is ondergebracht bij het landelijk Team Dreigingsmanagement. Daarnaast hadden wij ook te maken met lokale eenlingen, verward en extreem gevaarlijk voor de omgeving en het lokaal bestuur. Deze personen krijgen van de gemeenten, de politie en de Zorg- en Veiligheidshuizen gezamenlijk een persoonsgerichte aanpak, hulp en monitoring.

3.2.7 Mensenhandel

Informatiepositie

Bij vermoedens of signalen van mensenhandel werken we altijd integraal en informatiegestuurd. Een goed informatiebeeld is een belangrijke focus van het afgelopen jaar geweest en wordt nog steeds doorontwikkeld. Zo zijn op landelijk en lokaal niveau grote stappen gemaakt om de informatiestromen te structureren en samen te brengen. In het al langer lopende DIGW-proces werken de DRIO (op de thema's mensenhandel en –smokkel) en het Team Migratiecriminaliteit en Mensenhandel van de Dienst Regionale Recherche samen aan de aanpak van mensenhandel en tegelijkertijd aan het opbouwen van een goed beeld en verbeterde informatiepositie⁴⁷. Ook voor gemeenten is een goede informatiepositie van belang, daarmee kunnen zij namelijk beter handhaven en preventieve maatregelen nemen. De uitwisseling van casussen en fenomenen is in ontwikkeling.

Signalering en bewustwording

In 2021 hebben we de integrale samenwerking tussen zorg, gemeenten en de politie structureel voortgezet en gewerkt aan o.a. bewustwording, preventie, training, monitoring en daderaanpak. Ook aan de (operationele) samenwerking in het zogenaamde drieluikoverleg, hierin behandelen de Zorg- en Veiligheidshuizen samen met medewerkers van (in Groningen en Drenthe) de DRIO en (in Groningen, Drenthe en Fryslân) Team Migratiecriminaliteit en Mensenhandel mensenhandel-signalen uit het betreffende gebied. Signalen van de DRIO die niet sterk genoeg waren om opsporingsacties op te zetten, konden binnen de zorg mee worden genomen, waarmee escalatie werd voorkomen. Omgekeerd konden signalen waar de opsporing aan werkte, worden versterkt of ontkracht door nauwe samenwerking met de zorgcoördinatoren⁴⁸ en signalen uit de zorg en de gemeenten gedeeld met TMM. Waar mogelijk werden verdachten uiteraard zoveel mogelijk strafrechtelijk opgespoord en vervolgd, daarnaast worden ook steeds vaker bestuurlijke maatregelen opgelegd⁴⁹. Bovendien zijn afspraken gemaakt met Team Criminele Inlichtingen om meer aandacht te geven aan signalen van mensenhandel.

Ook is het verhogen van de bewustwording en het herkennen van signalen mensenhandel een belangrijke stap, waarbij nauw wordt samengewerkt met de verschillende instellingen. Zo zijn alle medewerkers van de basisteams nu getraind in het herkennen van signalen van mensenhandel⁵⁰. Met de samenwerking is nu oog voor zowel slachtoffers als daders en wordt er zo breed mogelijk ingezet op signalering. Op deze manier kunnen meer instanties signalen van mensenhandel herkennen en (laten) melden en bereiken we de doelgroep op zoveel mogelijk manieren (bv. via scholen, woningbouwverenigingen, zorginstellingen, politie). Het doel is om zoveel mogelijk mensenhandel en/of vermoedelijke uitbuiting

⁴⁷ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 28)

⁴⁸ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 29 - 30)

⁴⁹ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 30)

⁵⁰ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 28)

te voorkomen of in een vroeg stadium aan te pakken. De gestructureerde ontwikkeling en de verbeterde signalering, maar ook de brede beschikbaarheid en inzet van interventies en samenwerkingsverbanden hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de aanpak van (online) uitbuiting⁵¹.

Voor het prostitutie geldt dat de overgang van het toezicht daarop (d.w.z. de legale branche) van de politie naar de gemeente zich sterk ontwikkelt. De politie zorgt voor een overdracht van kennis en expertise, onder andere door het uitvoeren van gezamenlijke controles.

Het delen van informatie tussen veiligheid en zorg blijft nog wel een punt voor verdere ontwikkeling. De samenwerking heeft namelijk aangetoond, dat het delen van informatie regelmatig moet worden getoetst aan de geldende privacy wet- en regelgeving. In andere gevallen zijn partners te terughoudend in het delen van informatie, om daarmee te voorkomen dat zij onterecht informatie delen. Dit kan uiteraard nadelige gevolgen hebben voor de effectiviteit van de samenwerking. Vanwege deze moeilijkheden in het delen van informatie is ervoor gekozen om binnen de provinciegrenzen te werken. Het streven is om dit voor casussen voort te zetten, maar voor het ontwikkelen van een bestuurlijke aanpak wel regionaal samen te werken. Hiermee vergroten we de slagkracht.

Bovenregionale en internationale samenwerking

In 2021 is de samenwerking, zowel binnen de eenheid als daarbuiten verder versterkt. De politie werkt steeds vaker samen met andere teams, ook buiten de eenheid. In 2021 is CEMI⁵² voorbereid, dat in 2022 van start gaat, zoals het vormen van de structuur en het maken van afspraken met verschillende partijen. Daarnaast is ook op eenheidsniveau ingezet om meer gebiedsoverstijgend te werken, door meer naar fenomenen te kijken en daar de interventiestrategieën op te vormen⁵³. Sinds kort wordt eveneens landelijk samengewerkt in het online signaleren en interveniëren.

Ook in de internationale samenwerking zijn stappen gemaakt. Zo is de Internationale Politie Strategie vertaald naar een Internationale Fenomeen Strategie Mensenhandel en een daaraan gekoppeld programma. Daardoor is nauwere samenwerking ontstaan tussen de verschillende actoren en activiteiten op internationaal niveau. Te denken valt aan coördinatie op het EMPACT⁵⁴ programma, structureel overleg met de liaison-officers mensenhandel en afstemming over training van buitenlandse politiemedewerkers. Met het in werking komen van het CEMI wordt ook de operationele verbinding met het internationale programma gelegd⁵⁵.

In de drie provincies is er een integrale samenwerking op beleidsvorming voor bijvoorbeeld mensenhandel en het project rijker verantwoord. De inspanningen zijn erop gericht om een bepaald basisniveau voor de bestuurlijke aanpak te realiseren, integraal, met alle gemeenten. Mensenhandel is daar onderdeel van. Het blijft zaak om gezamenlijke doelstellingen voor ogen te houden en de mogelijkheden die er zijn om dit te bereiken helder te maken en te blijven benadrukken. Bijvoorbeeld door het opstellen van convenanten voor samenwerking en informatiedeling, het in kaart brengen wie welke tools/bevoegdheden heeft en het maatschappelijk effect van acties en interventies voorop stellen. Daarmee wordt de ketenaanpak Mensenhandel in belangrijke mate versterkt.

⁵¹ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 30)

⁵² een eenheidsoverstijgend samenwerkingsverband tussen de teams mensenhandel om complexere onderzoeken met een impact groter dan lokaal goed aan te kunnen pakken.

⁵³ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 28)

⁵⁴ European Multidisciplinary Platform Against Crime Threats, een Europees samenwerkingsverband op de thema's Accijns- en Carrouselfraude; Crimineel geld; Cybercrime; Drugs; Gefaciliteerde illegale migratie; Illegale vuurwapens; Mensenhandel en –smokkel; Milieucriminaliteit en Mobiel banditisme

⁵⁵ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 28)

Voor slachtofferzorg zijn er korte lijnen tussen de politie en de zorg. De politie kan bijvoorbeeld in samenwerking met de zorgcoördinator snel voor opvang en/of andere hulpverlening zorgen. Het contact vanuit de netwerkoverleggen draagt daar enorm aan bij.

3.3 Veiligheid hulpverleners

3.3.1 Veilige publieke taak

De eenheid Noord-Nederland neemt deel aan de landelijke afstemmingsvergaderingen. Daarbij voorzien we elkaar van ideeën en suggesties over hoe we hulpverleners veilig(er) kunnen laten werken. De coördinator van onze eenheid is vraagbaak voor de wat grotere partijen, zoals de ambulancezorg en de overkoepelende GGZ-instellingen en beantwoordt vragen uit de basisteams. Is er voor een bepaald onderwerp binnen de eenduidige landelijke afspraken verdere afstemming nodig dan nemen we deel aan deze afstemming. Daarnaast krijgt VPT en GTPA tijdens de jaarwisseling aandacht via het opnemen van afspraken daarover in de verschillende draaiboeken.

3.3.2 Geweld tegen politieambtenaren

Ondanks dat GTPA onderdeel is van VPT heeft de politie dit afzonderlijk ingericht en ondergebracht bij het team Veilig en Gezond Werken. Als grootste werkgever van Nederland, heeft zij een zorgplicht voor haar medewerkers en daar komt bij dat de politie het geweldsmonopolie namens de overheid heeft.

De positie in de maatschappij maakt dat vooral de executieve politiemensen veelvuldig in aanraking komen met geweld (tegen en door de politie) en beide varianten hebben impact. Zo wordt de politie al enige jaren in stijgende mate geconfronteerd met de groep personen met verward gedrag^{56 57}. Voorsnog is daarin ondanks de aandacht en een eerste aanzet tot een aanpak c.q. oplossing nog geen trendbreuk⁵⁸.

Daarnaast hebben de Coronamaatregelen tot gevolg gehad dat GTPA enigszins is afgenomen, logisch gelet op de niet of nauwelijks aanwezige uitgaans-/Horeca-activiteit. Daar was echter de Coronaspurger, die in 2020 nieuw was, maar in 2021 gelukkig veel minder voorkwam.

In het algemeen lijkt het aantal GTPA-meldingen te stabiliseren, met in de afgelopen twee jaar een daling. Vergeleken met andere eenheden, registreren politiemedewerkers in Noord-Nederland vaak GTPA-zaken, die onder de aandacht van de medewerkers GTPA kwamen. De extra zoekslag die de medewerkers deden, stimuleerde deze aandacht. De recente daling is deels te wijten aan de periode van Coronamaatregelen, de wijzen van registreren en de digitale mogelijkheden. Per incident lijkt de heftigheid gemiddeld gesproken groter te worden, zowel in het Noorden, als landelijk. E.e.a. is in lijn met het geweld in het publieke domein in het algemeen. Idealiter zou het zo kunnen zijn dat de VPT-aanpak zijn vruchten begint af te werpen, maar hiervoor is kennelijk een kleine hardnekkige groep niet gevoelig. Het proces vraagt ook in 2022 inspanningen om de kwaliteit en kwantiteit te waarborgen en inzet op voorlichting en het verbeteren van contacten.

⁵⁶ Zie Tabel 3, bijlage 3

⁵⁷ Zie §1.1, §3.1, §3.2.2 en §3.2.6

⁵⁸ Bron: <https://op1npo.nl/2022/02/17/frank-paauw-martin-sitalsing-over-de-aanpak-van-verwarde-personen/>, geraadpleegd op 2 maart 2022.

4. Cybercriminaliteit

4.1 Cybersafety

4.2.1 Informatiebeveiliging

De digitale en cybercriminaliteit⁵⁹ zijn voor criminelen aantrekkelijke delictvormen: een potentieel groot bereik en hoge verdiensten in de relatieve anonimiteit van het internet. Zij maken jaarlijks veel slachtoffers en ontvreemden veel geld en dat zal – met de toenemende toepassingen – naar verwachting alleen maar toenemen. Dat vraagt veel van de opsporingsinstanties en bedrijven/instellingen die (hun) informatie beveiligen.

Zowel bij gemeenten als bij de politie en het OM krijgt informatiebeveiliging veel aandacht. Dan gaat het om het vergroten van de bewustwording van de medewerkers enerzijds en het beveiligen van de systemen en bedrijfsgegevens anderzijds. Binnen de gemeenten wordt de interne rol van Chief Information Security Officer (CISO) steeds prominenter. In samenwerking met de CISO werken de gemeenten aan de interne digitale veiligheid.

Daarnaast is het onbedoeld lekken (en het gevaar ervan) onderwerp geweest van een politie-vakdag. De medewerkers zijn op de hoogte gebracht van de regels van het informatie delen, het vastleggen ervan en de gevaren die het in zich heeft. Hiervoor bestaat bij de politie een werkgroep Gegevensuitwisseling die zich bezig houdt met het werken met digitale gegevensdragers met onderzoeksgegevens (bijv. camerabeelden van een tankstation).

4.2.2 Versterken weerbaarheid

De criminaliteit heeft zich de laatste jaren gedeeltelijk verplaatst van het fysieke naar het digitale domein. De aanpak van cyberzaken is niet langer enkel een specialisme van het Team High Tech Crime van de Landelijke eenheid en het Cybercrimeteam van de eenheid Noord-Nederland, maar behoort meer en meer tot het reguliere takenpakket van de politie en het OM. Beide zijn hun organisatie hierop verder aan het inrichten; ook in Noord-Nederland.

De politie, het Openbaar Ministerie en de gemeenten investeren in de bewustwording van hun medewerkers. De DRIO van de eenheid Noord-Nederland maakt een veiligheidsbeeld waarin specifiek ook het veiligheidsthema cybercrime naar voren komt. Overzicht en inzicht (duiding) op de ontwikkeling van dit onderwerp wordt ter beschikking gesteld aan het bevoegd gezag. De politie en het OM zijn verantwoordelijk voor de strafrechtelijke aanpak van cybercrime, maar de (regionale) aanpak ervan kan niet alléén plaatsvinden via de weg van opsporing en vervolging. Minstens zo belangrijk zijn preventie, verstoring en slachtoffernotificatie. Gemeenten bevinden zich in een uitstekende positie om bij te dragen aan de integrale aanpak. Samen met het OM, de politie ontwikkelden zij met bijvoorbeeld het bedrijfsleven, een barrièremodel voor een veel voorkomend fenomeen in Noord-Nederland. Bij de integrale aanpak wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden van het RIEC-samenwerkingsverband, o.a. door in casussen informatie met elkaar uit te wisselen bij (een vermoeden van) cybercrime.

⁵⁹ Cybercrime, cybercriminaliteit of computercriminaliteit is een misdaad gepleegd met ICT, gericht op ICT. Het strafbare feit wordt dus gepleegd met een computer, smartphone, smartwatch of tablet, kortom alles waar een processor in zit. Cybercrime voorbeelden zijn hacking, DDoS-aanvallen, ransomware, virussen, malware, etc.

Onderdeel van de aanpak cybercrime is dat de partijen gezamenlijk doorwerken aan een volledige invulling van taken en verantwoordelijkheden in de integrale aanpak en hierover in gesprek gaan. De gemeenten ontwikkelden een gezamenlijke visie over hun verantwoordelijkheden hierin. Enkele gemeenten geven aan contact te hebben gezocht met de IT-afdelingen van regionale HBO- en ROC-opleidingen.

Ook oefenen enkele verschillende gemeenten in het omgaan met cybercrime. Zo hebben de politie, het OM en een gemeente in Noord-Nederland een cybercrisis-oefening georganiseerd en gehouden en hierin samengewerkt met onderwijsinstellingen. De crisisorganisatie (GRIP 1 - 5) functioneert goed in de reguliere setting, maar een cybercrisis vraagt om een specifieke benadering: het crisisvermogen van organisaties versterken om de organisatie brede en maatschappelijke gevolgen van ICT-incidenten te beperken. Het oefenen van deze situaties draagt veel bij aan de bewustwording en kennis.

In 2021 heeft de gemeente Leeuwarden samen met de politie Amsterdam, een cybersecuritybedrijf en de Hogeschool NHL – Stenden een cybersecurity hackathon gehouden. Vijftig studenten hebben met begeleiding van de politie nagedacht over preventieve maatregelen en opsporingsinformatie ten dienste van het opsporen (en voorkomen) van cybercriminaliteit. De website Internetsporen.nl heeft de resultaten vervolgens opgenomen en deze wordt binnenkort aan politie.nl gekoppeld.

Naast activiteiten om de informatiebeveiliging te verbeteren krijgt ook de digitale fitheid van de districtsrecherches en basisteams aandacht⁶⁰: het vergroten van de vakbekwaamheid, het opdoen van ervaring, het zoeken en vinden van bondgenoten, etc. Het verbeteren ervan verhoogt namelijk de kwaliteit van de onderdelen van een cybercrimeonderzoek. Bij een dergelijk onderzoek zijn vaak veel partijen betrokken en de achterblijvende kwaliteit van delen kan het totaal van een onderzoek in gevaar brengen. Zo hebben medewerkers een training gekregen in het herkennen en veiligstellen van digitale sporen of een digitale escaperoom gevolgd. Bovendien hebben studenten een 'digitale trainingsstraat' begeleid, een training over het verrichten van een (digitale) zoeking door medewerkers van de districtsrecherche en de crimeteams. Ook medewerkers van het OM, de GGD en de Forensische opsporing hebben deze training doorlopen.⁶¹

4.2.3 Regionale werkgroep Cyberveiligheid

De resultaten van een specifieke uitvraag onder gemeenteambtenaren (OOV en CISO's in 2020) die de regionale werkgroep Cyberveiligheid heeft gehouden, hebben inzicht gegeven in waar gemeenten staan. Deze zijn gebruikt voor het organiseren van een bijeenkomst voor de burgemeesters en gemeentesecretarissen van de noordelijke gemeenten over cybercriminaliteit en –veiligheid. De bestuurlijke bijeenkomst was ingericht langs de cyberwegenkaart van het CCV⁶² en is positief ontvangen. De bijeenkomst is afgesloten met de vaststelling van een strategische meerjaren-agenda die ingaat op de punten uit de wegenkaart.

De werkgroep jaagt initiatieven aan in de drie provincies, verbindt deze aan elkaar en brengt deze onder de aandacht. Zo is de werkgroep actief betrokken bij het ontwikkelen van genoemd informatiebeeld aan het gezag, organiseert zij een ambtelijke bijeenkomst en bestaat het voornemen om via de methodiek van Citydeals financiering te ontvangen voor verschillende projecten.

⁶⁰ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 33)

⁶¹ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 33)

⁶² Te weten: 1. Eigen huis op orde, 2. Cybercrisis en –incidenten, 3. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.

4.2 Cyberveiligheid

De manieren om cybercriminaliteit te plegen breiden nog altijd (snel) uit. De opsporingsinstanties zijn daarom steeds op zoek om deze nieuwe vormen aan te pakken (en te voorkomen) en verdachten ervan op te sporen. Er bestaat dan ook een hecht contact met cybercrimeteams van de andere politie-eenheden. Daarnaast heeft de politie in 2021 contact gehad met telecom- en internetproviders om te bezien waar zij kansen zien voor de opsporing. Ook met banken is doorlopend contact. In het afgelopen jaar hebben deze waardevolle contacten al voor diverse onderzoeken informatie verstrekt.

Zo heeft de samenwerking met banken in bijvoorbeeld in de Electronic Crimes Taskforce geleid tot identificatie en een structurele aanpak van moneymules (geldezels)⁶³. In twee derde van de gevallen blijkt een moneymule een man, veelal tussen de 18 en 23 jaar en zich weinig bewust van de gevolgen van zijn handelingen. Sociale druk, schuldenproblematiek en verstandelijke beperking spelen dikwijls een rol. Rekrutering gebeurt in twee derde van de gevallen door een bekende en in de helft van de gevallen online. Er wordt hen een groot aandeel beloofd, maar vaak zien ze niets tot heel weinig terug van het geld. Naast strafrechtelijke vervolging lopen moneymules ook het risico om acht jaar lang op de zwarte lijst van de Nederlandse banken te komen⁶⁴.

Een ander voorbeeld is een onderzoek naar criminele jeugdigen die zich bezig hielden met alle hedendaagse vormen van cybercrime/gedigitaliseerde criminaliteit. Dit onderzoek startte met een individuele casus en groeide uit tot een RIEC-casus, waarbij een interne (gelegenheids)samenwerking is ontstaan tussen basisteams, districtsrecherche, Team Forensische Opsporing, Cybercrimeteam en DRIO en met de andere RIEC-partners. In het nog lopende onderzoek is ook aandacht voor barrière-modellen en wordt de verkregen informatie ook gebruikt om inzicht in fenomenen te krijgen.

Het Cybercrimeteam heeft de landelijke en regionale doelen behaald voor de aantallen verdachten⁶⁵, zoals vastgesteld in de veiligheidsagenda⁶⁶. Hierbij is o.a. ook aandacht geweest voor datahandel. De impact van datahandel is groot (denk bijvoorbeeld aan het lekken van GGD data), omdat de verkregen data in diverse delictsvormen worden gebruikt (bijvoorbeeld phishing en bankhelpdeskfraude). Er is bijvoorbeeld een verkennend fenomeenonderzoek gedaan naar 'leads'⁶⁷ in samenwerking met de eenheid Oost-Nederland. Bij diverse regionale onderzoeken heeft het team bewust de samenwerking met basisteams en de districtsrecherche opgezocht en kennis en ervaring uitgewisseld.

4.2.1 Aanpak politie

Er is een denk- en regieplatform cybercrime binnen de eenheid. Dit platform denkt (vraaggestuurd en wellicht later ook proactief) mee over de aanpak van opsporingsonderzoeken en adviseert op digitale kansen. Medewerkers van de districtsrecherche hebben diverse lezingen gehouden over verantwoordelijkheden, preventieve maatregelen en uitleg van opsporingsonderzoeken aan gemeentebesturen. Zo is er over de aanpak en resultaten van een groot cybercrime-onderzoek een lezing gegeven aan de betreffende burgemeester. Daarnaast is er doorlopend contact met de officier van justitie met de portefeuille cyber over welke zaken kansrijk zijn en welke onderzoeksinspanningen de politie verricht. Het

⁶³ Bij deze criminaliteitsvorm worden jongeren geronseld om hun bankrekening beschikbaar te stellen, het buitgemaakte geld te pinnen en af te staan aan de cybercrimineel.

⁶⁴ Zie §2.1.3

⁶⁵ Zie tabel 1, bijlage 3

⁶⁶ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 32)

⁶⁷ dat zijn persoonlijke gegevens zoals naam, adres, woonplaats en geboortedatum

aantal onderzoeken naar cybercriminaliteit groeit⁶⁸ en leidt dikwijls tot zware veroordelingen (3,5 jaar, 4 jaar en 4,5 jaar hechtenis).

De politie heeft meerdere keren meegewerkt aan en informatie geleverd voor (wetenschappelijke) onderzoeken en informatiebeelden over cybercrime, zowel binnen de politie als daarbuiten. In de meeste gevallen betrof dit de gecompliceerdere dataverzoeken die niet met het standaardgereedschap uit de systemen konden worden gehaald. Zo heeft de samenwerking met het Team Analyse en Onderzoek van de DRIO (data science), het Cybercrimeteam en het Afdeling Business Intelligence en Kwaliteit diverse producten opgeleverd. Dit zal ook in 2022 worden voortgezet. Andere voorbeelden van onderzoeken waaraan de politie heeft meegewerkt zijn o.a. Cybercriminele Jeugdnetwerken (WODC), Cybercriminaliteit in Noord-Nederland (Universiteit Leiden) en Onderzoek naar de noodzaak van digitale noodhulp. Daarnaast verstrekte de politie periodiek cijfers en informatie aan gemeenten. Tot slot waren er regelmatig studenten die via hun stage of afstudeeropdracht een bijdrage aan de kennis over cybercriminaliteit leverden.

De aanpak van cybercriminaliteit heeft een flinke ontwikkeling doorgemaakt, er blijft echter nog veel te verbeteren. Bijvoorbeeld door de aandacht in de opsporing te verleggen van de katvanger en/of casher naar de organisatie erachter, het verder vergroten van de bekendheid van deze vorm van criminaliteit om mensen bewust te maken van de enorme verdiensten die ermee gepaard gaan en het vergroten van de aandacht op sociale media kanalen van de ketenpartners.

Landelijk is afgesproken dat het Cybercrimeteam 50% regionaal en 50% landelijk werkt. Omdat Cybercrime een criminaliteitsvorm is, waarbij de politie afhankelijk is van partners (denk bijvoorbeeld aan internetproviders of telecombedrijven) is integrale samenwerking een belangrijk onderdeel van de opsporing en preventie.

De digitale transitie is een opdracht voor alle ketenpartners in het domein Veiligheid. Deze transitie vraagt namelijk ingewikkelde keuzes in de opsporingscapaciteit. Bijvoorbeeld door in het driehoeks-overleg bewust te kiezen voor de opsporing van online- en cybercriminaliteit en minder voor traditionele criminaliteit.

4.3 Bestrijding online seksueel misbruik

In Noord-Nederland bestaat het Team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerisme (TBKK) uit negen fte, met een landelijke aansturing, werkproces en stuurcommissie. De Landelijke Eenheid beoordeelt en veredelt de buitenlandse meldingen, waarna deze de zaken uitzet bij de TBKK-teams in de eenheden. Daarnaast pakken de TBKK's in de eenheden steeds meer lokale zaken op.

De politieteamen in de eenheid vinden het TBKK steeds beter. Vooral de samenwerking met en ondersteuning van het Team Zeden is sterk en dat heeft alles te maken met de toenemende digitale component binnen zedendelicten en de mate van samenwerking binnen de eenheid. Het Team Zeden en het TBKK hebben eigen gespecialiseerde digitale rechercheurs en worden momenteel uitgebreid met landelijk hiervoor vrijgekomen gelden ('Klaver-geld'⁶⁹). Daarnaast is de Frontoffice Zeden/TBKK dit jaar versterkt met een medewerker Intelligence om digitale sporen en opsporingskansen bij binnenkomst van de melding optimaal te benutten.

⁶⁸ Zie tabel1, bijlage 3

⁶⁹ Zie Motie Klaver c.s. over structureel 15 miljoen euro investeren in extra capaciteit van de zedenpolitie via <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vl22bfp6kzz2>

Nationaal gezien scoort het TBKK Noord-Nederland het hoogst qua ondersteuning en het onderzoeken van regionale zaken^{70 71}. In bijna elke zedenzaak speelt beeldmateriaal een rol en dit is vaak kinderpornografisch van aard. De onderzoeken van Team Zeden en het TBKK hebben een groot maatschappelijk effect, waardoor een juiste prioritering essentieel is om vluchtige sporen veilig te stellen en maatschappelijke onrust te voorkomen. In 2021 werden door de Landelijke Eenheid geen nieuwe zaken gericht op hoofdrolspelers (keyplayer-zaken) ingebracht⁷².

Sexting en sextorsion zijn incidenten die net als zedenmeldingen vaak grote impact hebben en vaak online starten of plaatsvinden. Het Team Zeden en TBKK krijgen veel van dit soort meldingen binnen via de Frontoffice Zeden waarbij zij samen met de basisteams en de districtsrecherche maatwerk zoeken. We merken dat het aantal meldingen over personen die in de problemen komen door het delen van naaktbeelden blijft toenemen, waarbij wisselend gebruik wordt gemaakt van de maatschappelijke klassen binnen het politieregistratiesysteem BVH. Dit verklaart waarschijnlijk de toename van de maatschappelijke klasse 'overige meldingen zeden' in 2021. Door met een query te werken proberen de Intel-medewerkers meer zicht op dit soort (soms) heftige incidenten te krijgen.

Het gebruik van nieuwe landelijk software binnen de onderzoeken van het TBKK vergde in het afgelopen jaar opleiding en aanpassing van de medewerkers. In 2021 stapte de politie ook over naar landelijke servers waardoor het opslaan en delen van kinderpornografisch beeldmateriaal binnen de eenheden gegarandeerd veilig kan plaatsvinden. Hierdoor is de lokale kwetsbaarheid, die er in de eenheid bestond, weggenomen.

⁷⁰ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 33)

⁷¹ Zie tabel 4, bijlage 3

⁷² Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 33)

5. Ontwikkelagenda's Opsporing en GGP⁷³

5.1 Ontwikkelagenda Opsporing

5.1.1 Ontwikkelingen in het werkproces van veel voorkomende criminaliteit

De Opsporingsacademie

In de Houtskoolschets (voorheen Ontwikkelagenda) Opsporing worden ontwikkelingen met elkaar in samenhang gebracht, zoals Newton⁷⁴, Gouden Uur/Tijdkritisch Plaats Delict⁷⁵ en Leren & Ontwikkelen. Om medewerkers in de opsporing mee te nemen in nieuwe ontwikkelingen en hun vakbekwaamheid en betrokkenheid te vergroten is een platform opgezet, waarbinnen structureel leren en ontwikkelen van deze medewerkers wordt georganiseerd en gefaciliteerd: de Opsporingsacademie. In 2021 is de verbinding gezocht met andere veldacademies zoals de Intelacademy en het Ontwikkelplein Forensische Opsporing. Voor de Opsporingsacademie is inmiddels een vaste kern en een flexibele schil van specialisten in de opsporing beschikbaar die faciliteert in het vergroten van de vakbekwaamheid van opsporing voor en door politiemedewerkers.

Samenspannen tegen ondermijning

In de afgelopen jaren is steeds zichtbaarder geworden dat de ondermijnende criminaliteit in Nederland een urgent maatschappelijk probleem is: het tast de fundamenten van onze rechtsstaat aan⁷⁶. Ondermijning op lokaal niveau vraagt om een goede integrale aanpak. Het project 'Samenspannen tegen ondermijning' is een samenwerkingsverband tussen de politie en het OM waarbij de verbinding wordt gelegd tussen de ontwikkelagenda's GGP en Opsporing. Naast de daadwerkelijke interventie op het lokale veiligheidsprobleem, is het doel om samen te leren en waar nodig werkprocessen aan te passen en daadwerkelijk te ondersteunen in de dagelijkse praktijk van het basisteam. Het project wordt gestuurd door een integrale begeleidingsgroep met vertegenwoordigers uit het RIEC, het OM, de Intelligence, de GGP en de basisteams.

Er is een proeftuin gestart waarin drie praktijkcasussen uit de basisteams worden ondersteund en gemonitord, waarna een effectmeting volgt. Zo zijn in 2021 integrale controles gehouden om meer inzicht te krijgen in de problemen, zijn witwasonderzoeken opgepakt en leren we gezamenlijk met partners hoe we de aanpak en het resultaat kunnen verbeteren. Twee van de drie praktijkcasussen bevinden zich momenteel in de uitvoeringsfase, waarbij kenmerkend is hoe stroef het proces loopt om zover te komen en hoeveel factoren hierop van invloed zijn. Ook bleek dat er geen "juiste aanpak" bestaat, maar dat een aanpak moet worden afgestemd op de context van de omgeving.

Het gezamenlijk met partners scannen van de omgeving en het op basis daarvan een gezamenlijke aanpak formuleren is veelvuldig gebeurd in 2021. Voor de advisering en ondersteuning bij de proeftuinen is een adviesbureau ingeschakeld en dit heeft waardevolle inzichten opgeleverd die in 2022 breed gedeeld worden. Hiermee vergroten we het bewustzijn en de signaleringsfunctie binnen de basisteams en kunnen signalen van ondermijning een verbeterde opvolging krijgen. Enkele voorbeelden vanuit de basisteams zijn het initiëren van vernieuwde witwasaanpakken en trainingen voor teamleden over signalen van ondermijning.

⁷³ In eerdere hoofdstukken van het jaarverslag hebben we al onderdelen uit deze ontwikkelopgaven beschreven; in dit hoofdstuk daarom alleen de aanvullingen daarop.

⁷⁴ Zie §2.2.1

⁷⁵ Zie §3.2.5

⁷⁶ Zie Hoofdstuk 2

Daarnaast is gestart met het opzetten van een leercommunity voor de aanpak van ondermijning, waarbij de veldacademies (waaronder de Opsporingsacademie) en de Ondermijningscommunity een belangrijke rol zullen gaan spelen. Met deze leercommunity worden teams bewuster gemaakt en ondersteund in de aanpak van ondermijning binnen het gebied waar zij verantwoordelijk voor zijn.

5.1.2 Executie

De politie spoort wanbetalers en veroordeelden die zich onttrekken aan een taak- of vrijheidsstraf op, zodat deze hun straf alsnog ondergaan⁷⁷. Alle openstaande zaken bekijken we opnieuw en zetten we waar mogelijk opnieuw uit via het nieuwe Landelijk Opsporingsnetwerk Executie. Voor het vertrouwen in onze rechtsstaat, het gevoel van veiligheid en de geloofwaardigheid van het politiewerk mag niemand zijn straf ontlopen. Het Team Coördinatie Executietaken coördineert, administreert en prioriteert in de executie van strafvonnissen, lokaliseert en spoort (administratief) subjecten op, stelt dossiers op, completeert deze, monitort de afhandeling ervan en fungeert als kenniscentrum en centraal aanspreekpunt. Het team geeft de basisteams informatie over openstaande executiezaken, fungeert als vraagbaak en verstrekt (on)gevraagd informatie over de behaalde resultaten en verplichtingen.

Executie valt uiteen in een aantal categorieën, afhankelijk van de opgelegde vrijheidsstraf en de tijd waarin de executieopdracht openstaat. Het CJIB wijst de zaken toe en daarin heeft het Team Coördinatie Executietaken een coördinerende rol. In een matrix ziet dat er als volgt uit:

Tabel 1. Proces Executie

Openstaande vrijheidsstraf	Gaat in eerste instantie naar	Actievenster voor BT, daarna overdacht naar TVO (mits iemand dus onvindbaar is)
<120 dagen	Basisteam	1 jaar
120-300 dagen	Basisteam	0,5 jaar
>300 dagen	FASTNL	n.v.t.

Bron: politie 2022

Over het proces Executie zijn geen resultaten van de afzonderlijke regionale eenheden beschikbaar. De Executie-keten met diverse in- en externe partners als het CJIB, het OM, de DRIO, het Team Tweedelijns Voorziening Onvindbare-veroordeelden (TVO) en de basisteams zorgde ervoor dat we in de eenheid in staat zijn geweest grote achterstanden in de (bulk-)executieopdrachten weg te werken, waardoor het team in staat is gesteld de inspanningen en resultaten zo groot mogelijk te maken⁷⁸.

5.2 Ontwikkelagenda GGP 'Podium voor goed politiewerk'

De landelijk opgestelde ontwikkelagenda voor de gebiedsgebonden politie is tot stand gekomen samen met de politie, het gezag, het ministerie en uiteenlopende andere betrokkenen⁷⁹. Om de aansluiting bij de veranderende samenleving te behouden schetst deze agenda voor de komende jaren vier

⁷⁷ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 34)

⁷⁸ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 34)

⁷⁹ Onderdeel van de afspraken in de Veiligheidsagenda (RBP p. 33)

externe opgaven om het gebiedsgebonden politiewerk verder te versterken⁸⁰. Elk basisteam heeft in 2019, op basis van de lokale context, één of meerdere van deze opgaven als prioriteit benoemd en in het afgelopen jaren verder uitgewerkt. Per opgave hebben we hieronder enkele aansprekende voorbeelden opgenomen uit de praktijk van de basisteams.

5.2.1 Werken in wijk en web

De fysieke en digitale wereld lopen steeds meer in elkaar over. In de fysieke wereld kent de politie in Nederland een lange traditie van nabijheid en aanspreekbaarheid. De samenleving vraagt de politie echter ook steeds meer om *digitale* nabijheid, aanspreekbaarheid en kwaliteit. Veel wijkagenten zijn erg actief op sociale media en gebruiken de sociale media accounts⁸¹ en met het grotendeels wegval- len van reguliere contacten hebben zij deze ingezet om in contact te blijven met de inwoners in de wij- ken en dorpen.

Centurion

De eenheid Noord-Nederland heeft een extra investering gedaan in de aanpak van online veel voor- komende criminaliteit via het programma Centurion. Doel van dit programma is om meer slachtoffers te helpen van vier online delicten: (1) Vriend-in-nood- fraude; (2) Aan- en verkoopfraude; (3) Phishing en (4) Bank en helpdeskfraude. Daarnaast wordt hiermee ingezet op het ontmoedigen van 'jonge aan- was', het verbeteren van de digitale fitheid in de opsporing en meer inzicht in gedigitaliseerde crimina- liteit.

Digitale wijkagent

De eenheid investeert in het instellen van zogeheten digitale wijkagenten. Het doel is om enerzijds nog zichtbaarder en herkenbaarder te worden in de digitale omgeving, maar ook om de vanzelfsprekend- heid van deze aanwezigheid in het gehele basisteam te versterken. Enkele voorbeelden vanuit de ba- sisteam zijn het opzetten en het installeren van een gameroom met jongeren, de installatie van dashcams en opleidingen in het gebruik van sociale media en webcare.

5.2.2 Omgaan met de wereld in de wijk

Globalisering, migratiestromen, oorlog en een explosieve toename van (het gebruik van) het wereld- wijde Internet maken dat 'Ver van mijn bed' niet meer bestaat: mondiaal is lokaal geworden. We leven met verschillende bevolkingsgroepen in één samenleving en dat levert soms spanningen op. De politie staat middenin die multiculturele samenleving, maakt daar onderdeel van uit en moet daarop inspelen: de politie is er voor iedereen. In maart 2021 is daarvoor het realisatieplan Politie voor iedereen⁸² vastgesteld, met vijf fundamentele die verder ontwikkeld worden: (1) Veilige en inclusieve teams; (2) Diverse instroom; (3) Discriminatie; (4) Professioneel controleren en (5) Bondgenoten & Netwerk Divers Vakmanschap.

Enkele voorbeelden vanuit de basisteams zijn trainingen in het herkennen en hanteren van polarisatie, contacten met moskeeën volgens de bondgenoten-methodiek, het organiseren van interculturele samen- werking en bondgenoten in de wijk.

⁸⁰ Te weten (1) werken in wijk en web, (2) omgaan met de wereld in de wijk, (3) samenspannen tegen ondermijning⁸⁰ en (4) versterken van de wendbare nabijheid

⁸¹ Zie ook § 5.2.2

⁸² Realisatieplan Politie voor iedereen (Noord-Nederland), 1 maart 2021

5.2.2 Versterken van de wendbare nabijheid

Nabijheid tot burgers is en blijft een centraal kenmerk van het gebiedsgebonden politiewerk in ons land. Het is daarbij noodzakelijk om ook op andere manieren bereikbaar te zijn dan alleen in de traditionele politiebureaus. Daarom investeert de politie naast in digitale nabijheid door digitale wijkagenten⁸³ ook in pop-up bureaus in de wijken en aanspreekbaarheid van de wijkagenten. Juist in de tijd van Coronamaatregelen en andere onrusten in de samenleving hebben wijkagenten een verbindende rol in de wijken gespeeld.

Enkele voorbeelden uit de basisteams hiervan zijn gamen met jongeren, zichtbaarheid op sociale media en clustergericht werken.

⁸³ Zie §5.2.1

Bijlage 1. Totstandkoming van het Jaarverslag

Dit jaarverslag Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2021 is het tweede van het Regionaal Beleidsplan 2020 – 2023.

Om input te verkrijgen voor het jaarverslag 2021 heeft een ambtelijke werkgroep een vragenlijst opgesteld met vragen over de thema's uit het Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2020 – 2023. Zij heeft daarbij per thema aan de gemeenten, het OM en de politie gevraagd welke maatregelen, inspanningen, successen of leermomenten uit 2021 deze zouden willen delen in het jaarverslag. Daarnaast heeft zij een separate uitvraag gedaan binnen de politie, enerzijds om de inspanningen van de politie op de genoemde thema's te verkrijgen en anderzijds om specifieke informatie over de afspraken uit de Veiligheidsagenda te ontvangen. Tot slot heeft de stafafdeling Control van de politie ondersteunend cijfermateriaal aangeleverd en gerapporteerd over de te behalen resultaatafspraken. Met die resultaten is dit jaarverslag samengesteld. De reacties op de vragenlijst worden ook gebruikt om de aandachtsvelden voor 2022 (voor de verschillende overlegtafels en werkgroepen) te bepalen.

De afspraken uit de Veiligheidsagenda komen zoveel als mogelijk in de vorm van voetnoten bij de betreffende hoofdstukken terug.

Bijlage 2. Lijst met afkortingen

APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
CBRN	chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair
CISO	Chief Information Security Officer
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
CSV	Crimineel Samenwerkingsverband
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DRIO	Dienst Regionale Informatie Organisatie (politie)
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst, Gemeentelijke geneeskundige dienst, Geneeskundige gezondheidsdienst, Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGP	Gebiedsgebonden Politiezorg (politie)
(O)GGZ	(Openbare) Geestelijke Gezondheidszorg
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
GTPA	Geweld Tegen Politie Ambtenaren
INJUS	Informatieportaal Justitiabelen
ME	Mobiele Eenheid
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NEWTON	Nieuwe Eenheid brede Werkwijze Tegengaan Ondernijning Noord-Nederland (politie)
OM	Openbaar Ministerie
OMG	Outlaw Motorcycle Gang
OOV	Openbare orde en veiligheid
PGB	Persoonsgebonden budget
RBP	Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2020-2023
RBPO	Regionaal Bestuurlijk Politieoverleg Noord-Nederland
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertisecentrum
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Politieoptreden (politie)
TBKK	Team Bestrijding Kinderporno Kindersekstoerisme (politie)
VPT	Veilige Publieke Taak
VT	Veilig Thuis
Wet Bibob	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Wom	Wet openbare manifestaties
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Bijlage 3. Cijfers

Tabel 1. Algemene cijfers politie en OM

Criminaliteit	Doel	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019	Jaar 2018	Jaar 2017	Jaar 2016
Aantal misdrijven geregistreerd door de politie	-	59.327	62.468	63.651	61.343	62.601	72.080
Aantal afgehandelde verdachten door de politie	-	16.274	17.112	19.189	18.876	19.091	19.538

Openbare orde	Doel	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019	Jaar 2018	Jaar 2017	Jaar 2016
Aantal meldingen overlast jeugd	-	14.585	15.702	9.091	8.364	9.487	9.328
Aantal meldingen overlast verwarde personen	-	15.646	13.859	12.542	11.325	9.872	10.368

Criminaliteit	Doel	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019	Jaar 2018	Jaar 2017	Jaar 2016
Geweldsmisdrijven							
- Aantal geweldsmisdrijven	-	5.642	5.828	6.703	6.810	7.018	7.382
- Ophelderingspercentage geweldsmisdrijven	-	61%	64%	61%	63%	65%	64%
- Huuselijk geweldsmisdrijven	-	1.348	1.706	2.023	2.071	2.388	2.411
Veilige publieke taak (VPT), incidenten							
- Veilige publieke taak (VPT), incidenten	-	407	448	501	503	470	534
Geweld tegen politieambtenaren (GTPA), incidenten							
- Geweld tegen politieambtenaren (GTPA), incidenten	-	501	523	509	499	561	531
Aantal HIC misdrijven							
- Aantal woninginbraken	3.100	1.867	2.451	3.478	3.669	3.660	4.439
- Aantal straatroven	120	70	101	113	89	100	111
- Aantal overvallen	57	21	42	65	51	55	53
Ophelderingspercentage HIC misdrijven							
- Woninginbraken	12,5%	20,0%	14,6%	13,2%	14,4%	12,6%	14,2%
- Straatroven	35%	59%	37%	41%	51%	44,4%	39,6%
- Overvallen	50%	105%	64%	53%	69%	65,9%	74,0%
Cybercrime							
- Aantal geregistreerde misdrijven en aangiften	-	1.588	1.262	764	455	209	156
- Aantal verdachten	27	39	35	62	33		
Afpakken							
- Afgepakt financieel vermogen (bron OM)	€ 13,9 mln	€ 6,4 mln	€ 6,1 mln	€ 7,4 mln	€ 13,8 mln	€ 15,1 mln	€ 7,6 mln
- Afpakken aantal zaken (bron politie)	350	404	382	341	393	506	
- Hennep plantages geruimd	-	190	246	313	436	397	489
- Synthetische drugs productie/opslaglocaties geruimd	-	8	11	6	7	6	2
- Synthetische drugs aangetroffen dumplocaties	-	11	13	2	5	1	0
- OM-verdachten mensenhandel	21	28	17	24	31		
- (Lopende) onderzoeken CSV's	80	94	95	84	68	74	79

Intake en afhandeling	Doel	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019	Jaar 2018	Jaar 2017	Jaar 2016
Reactietijd 0900-8844: % binnen 20 sec	80%	86%	87%	79%	76%	70%	68%
Reactietijd prio 1: % binnen 15 min	82,5%	81%	82%	81%	82%	83%	80%
Reactietijd prio 2: % binnen 30 min	90%	82%	82%	83%	83%	82%	n.b.

Vreemdelingen	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019	Jaar 2018	Jaar 2017	Jaar 2016
Asielstromen: instroom aantal asielzoekers	36.620	19.132	29.435	30.380	31.327	31.642

Bron: politie en OM, 2022

Tabel 2. Cijfers huiselijk geweld Noord-Nederland

	2021	2020
Reaistraties	2.103	1.995
Strafrechtelijke onderzoeken	177	161
VT meldingen	1.561	1.380
Huisverboden	48	n.b.

Bron: Politie, 2022

Tabel 3. Aantallen registraties personen met verward gedrag

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Noord-Nederland	15.655	13.875	12.542	11.326	9.872	10.368
Nederland	130.184	117.251	99.664	90.637	83.609	74.939

Bron: Politie, 2022

Tabel 4. Resultaten Kindermishandeling TBKK Nederland en Noord-Nederland in 2021

	Noord-Nederland	Nederland
Aantal geïdentificeerde slachtoffers	40	196
Afgehandelde zaken	84	589
Afgehandeld binnen 7 maanden (norm)	56%	45%

Bron: politie, 2022